

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. Pedagogische visie Doomijn	7
1.2. De belofte van Doomijn.....	7
<i>Aan de kinderen</i>	7
<i>Aan de ouders</i>	7
<i>Aan de maatschappij</i>	8
2. Verantwoorde opvang	9
2.1. Sensitiviteit en responsiviteit	10
2.2. Respect voor de autonomie	13
<i>Autonomie in (samen)spel</i>	13
<i>Autonomie in helpen en oplossingen zoeken</i>	14
<i>Autonomie en verantwoordelijkheid</i>	15
<i>Autonomie en het eigen lichaam</i>	15
<i>Autonomie en de burger van de toekomst</i>	16
2.3. Structureren en grenzen stellen	17
<i>Grenzen en veiligheid</i>	17
<i>Grenzen en interactie</i>	17
<i>Grenzen en spelen</i>	18
<i>Structuur in de dag</i>	18
<i>Structuur en opruimen</i>	18
2.4. Praten, uitleggen en luisteren	19
2.5. Spelenderwijs stimuleren van de ontwikkeling.....	20
<i>De binnen- en buitenruimte als pedagoog</i>	21
<i>Buiten</i>	21
<i>Slapen in buitenbedjes</i>	21
<i>Binnen</i>	22
2.6. Kinderen begeleiden in hun interacties.....	24
<i>Interactie en sociale vaardigheden</i>	24
<i>Interactie en verbinden</i>	24

<i>Interactie door verwondering</i>	24
3. Aandacht voor persoonlijke en sociale competenties	26
3.1. Sociale vaardigheden.....	26
<i>Sociaal leven</i>	26
<i>Groepsdynamiek</i>	27
3.2. Taalvaardigheden.....	29
<i>Taalontwikkeling stimuleren</i>	29
<i>Taalaanbod</i>	29
<i>Taal en verwondering</i>	29
3.3. Motorische vaardigheden.....	30
<i>Motoriek en het krachtige kind</i>	30
3.4. Cognitieve vaardigheden.....	31
3.5. Creatieve vaardigheden en talenten.....	32
<i>Creatieve vaardigheden en het proces</i>	32
<i>Creatieve vaardigheden en activiteiten</i>	33
<i>Multimedia</i>	34
3.6. Voorschoolse educatie.....	36
4. Kennis maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen	38
<i>Normen en waarden voorleven</i>	38
<i>Normen en waarden in een groep</i>	38
<i>Normen en waarden en diversiteit</i>	39
5. Het volgen en delen van ontwikkeling	40
<i>Schouder aan schouder met de ouder</i>	40
Overdracht bij brengen en halen.....	40
<i>De ouderapp mijndoomijn</i>	41
5.1. Het volgen van ontwikkeling.....	42
5.2. Mentorschap.....	42
5.3. Wennen.....	43
5.4. Doorgaande lijn naar het onderwijs en bso.....	44
5.5. Bijzonderheden in de ontwikkeling.....	45
5.6. Bijzonderheden in gedrag.....	45
6. Stamgroepen en basisgroepen	47
<i>Werkwijze</i>	47

<i>Samenstelling groepen</i>	49
Activiteiten buiten stamgroep en/of basisgroep.....	50
7. Stagiairs en vrijwilligers	52
8. Borging pedagogische kwaliteit	54
<i>Scholing en ontwikkeling</i>	55

1. Inleiding

We zien je!

Doomijn is dé kinderopvang die maatschappelijk investeert door kinderen echt te zien en hen te leren omzien naar anderen. Samen met onze betrokken medewerkers, de labels van Travers en maatschappelijke partners leggen we de basis voor een sociale en krachtige samenleving.

Missie

Doomijn kinderopvang is een maatschappelijke organisatie, zonder winstoogmerk. Onze winst investeren we rechtstreeks in het kind. Hier staan we voor:

In de onvervangbare kinderjaren ondersteunen en stimuleren wij kinderen in hun ontwikkeling. Door spel en verwondering nemen we kinderen mee op ontdekkingstocht naar zichzelf én naar wat zij kunnen betekenen voor een ander. Zo kunnen ze zijn wie ze zijn en van betekenis zijn voor hun omgeving, hun leven lang.

Visie

En dit is onze toekomstdroom:

Een sociale samenleving. Een samenleving waarin we naar elkaar omkijken en ons verantwoordelijk voelen voor de wereld om ons heen. Daarvoor leggen wij de basis bij ieder kind. Wij zien het kind, zodat het kind de ander ziet.

*Verwondering is het begin van alle wijsheid –
Aristoteles*

In dit pedagogisch beleidsplan staat uitgewerkt hoe wij ernaar streven onze visie in de praktijk te realiseren. Het Besluit kwaliteit kinderopvang (01-01-2019 t/m heden) ligt hieraan ten grondslag. De Pedagogisch Kaders kindercentra 0 - 4 en 4 – 13 zijn gebruikt als basisprincipes.

Binnen gestelde kaders geeft dit onze manier van omgaan met de kinderen weer.

Dit pedagogisch beleidsplan vormt de basis om van gedachten te wisselen met elkaar, met ouders en met partners over de opvoeding en ontwikkeling van kinderen en de opvang in een groep.

De belangrijkste onderwerpen zijn de vier pedagogische basisdoelen van Prof. dr. J.M.A. **(Marianne) Rixsen-Walraven**: het waarborgen van emotionele veiligheid, het gelegenheid bieden tot ontwikkelen van persoonlijke en van sociale competenties en het kennismaken met en eigen maken van normen en waarden. Daarnaast beschrijft Doomijn kinderopvang in dit pedagogisch beleidsplan onderwerpen als het stimuleren en volgen van de ontwikkeling, contact en overdracht met ouders, mentorschap en het wennen in een stam- of basisgroep.

Bij Doomijn zien we *alle* kinderen en hun ontwikkelvragen. Soms vraagt dat wat meer specialistische aandacht van de pedagogisch medewerker, bovenop ons pedagogisch beleid. Om deze reden staat voor baby's, peuters met een vve-indicatie en de oudste kinderen op de bso ons specialistisch handelen aanvullend beschreven.

Ouderbeleid en beleid rond de basisvoorwaarden voor de kwaliteit van onze voorschoolse educatie zijn eveneens onderdeel van dit pedagogisch beleidsplan.

Het vier-ogenprincipe en de achterwachtingregeling staan beschreven in locatie specifiek beleid Veiligheid en Gezondheid. Locatie specifiek pedagogisch beleid, staat beschreven in het pedagogisch werkplan dat iedere locatie op basis van dit beleid heeft vastgelegd.

Ouders kunnen ons pedagogisch beleid en het werkplan van hun locatie terugvinden in de ouderapp, vanaf vier weken voorafgaand aan de start van de opvang. Op de site van Doomijn staan de meest recente inspectierapporten van de GGD.

Ons pedagogisch beleid brengen we planmatig onder de aandacht. Planning, fasering, doelen en resultaten staan uitgewerkt in ons Coach- en Ontwikkelplan dat jaarlijks de beleidscyclus doorloopt. Jaarlijks blikken we terug en kijken we vooruit, ook met de ouders (via de Centrale Oudercommissie, oudercommissies op locatie en raadpleging van ouders op locaties die geen commissie hebben) en worden het pedagogisch beleid en de werkplannen, indien nodig, geactualiseerd. Wijzingen op basis van de Wet Kinderopvang maken hier uiteraard ook onderdeel van uit.

N.b.: Daar waar ouders staat, kan ook ouder/verzorger(s) worden gelezen.

1.1. Pedagogische visie Doomijn

Een kind leeft in het moment. In een veilige omgeving ontwikkelt het zich als vanzelf, gewoon omdat het een kind is. Een kind **verwondert** zich: het kijkt om zich heen, stelt vragen, speelt, onderzoekt, oefent en probeert. Een kind leert met en van andere kinderen. Bij Doomijn laten wij kinderen binnen en buiten experimenteren, ervaringen opdoen en onderzoeken waar zij blij van worden. Verwondering is het begin van alle wijsheid en spelen is de hoogste vorm van leren. Wij zien dit. Bij Doomijn volgen we samen met ouders het pad dat het kind in de kinderwereld bewandelt. Wij als **volwassenen leren van onze kinderen**. Vanuit de verwondering van het kind richten wij onze kinderwereld in. Zo groeien kinderen op tot de sociale, helpende en respectvolle **burgers van de toekomst**. Wij doen dit.

*Enkele locaties hebben een aanvullende pedagogische visie. Lees hier de aanvullende visie van de VPP:
Pedagogische visie VPP - Aanvullend op pedagogisch beleid Doomijn - Visie*

“We zien je zoals je bent. We zien wat je nodig hebt, ook als je er niet om vraagt.”

1.2. De belofte van Doomijn

Wij beloven dat we je **zien** zoals je bent!

Aan de kinderen

In jouw jongste jaren leer en groei je sneller dan ooit. We bieden je een warme, veilige plek waar je helemaal jezelf mag zijn. Maak fouten, word vies, speel en verwonder! Zo ontdek je wie je bent en leer je de mensen en de wereld om je heen kennen.

Aan de ouders

Wij verwonderen ons samen met jou over de ontwikkeling van je kind. En over jouw ontdekkingstocht,

---

want ouder ben je én wordt je. Wij ondersteunen je daarbij, want jij bent onvervangbaar.

Aan onze partners

Samen werken we aan een samenleving waarin we omzien naar elkaar en kinderen laten ontdekken wat samenleven echt betekent. Als partners versterken we elkaar en leren we van elkaar. Elke dag weer.

Aan de maatschappij

Wij zijn er voor alle kinderen en staan voor een sociale samenleving waarin mensen naar elkaar omzien. Door er dagelijks te zijn voor kinderen en ouders en te investeren in de gemeenschap. We staan midden in de maatschappij zodat we er kunnen zijn voor iedereen.

Wij dragen bij aan een *betere startpositie* voor kinderen in de maatschappij. We wakkeren de liefde van de maatschappij aan voor kinderen en (werkende) ouders. We dragen bij aan meer harmonie in de maatschappij doordat we kinderen leren samen te leven.

Doomijn heeft als maatschappelijke organisatie geen winstoogmerk. Ons rendement gaat rechtstreeks naar het verder verbeteren van alles wat we doen. Met ons werk dragen we bij aan de persoonlijke groei van de kinderen die aan ons zijn toevertrouwd. Met ons werk dragen we bij aan maatschappelijke verbinding. Wij sluiten aan bij activiteiten in de wijk en zoeken samenwerking met het onderwijs en met andere partijen die zich inzetten voor de groei en ontwikkeling van de jeugd.

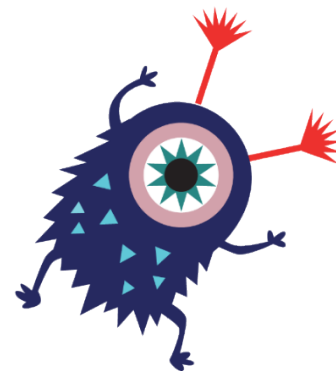
Doomijn biedt verschillende vormen van kinderopvang: kinderdagopvang (0-4 jaar), peuteropvang (2-4 jaar), buitenschoolse opvang (4-13 jaar), voor- en tussenschoolse opvang (4-13 jaar) en vakantieopvang (4-13 jaar).

2. Verantwoorde opvang

Doomijn kinderopvang is waardevol voor ouders, omdat zij kunnen werken of zelf tijd en ruimte krijgen voor ontplooiing terwijl hun kind in goede handen is. Maar nog waardevoller is Doomijn voor de kinderen: het kind leert nieuwe dingen, maakt kennis met nieuwe mensen en kan spelen, leren en ontspannen in een omgeving die speciaal daarvoor bedoeld is.

Pedagogisch medewerkers houden rekening met de ontwikkelingsfase waar ieder kind zich in bevindt. Verantwoorde opvang bij Doomijn houdt in dat we uitgaan van wat elk kind al kan en kijken naar wat het nodig heeft. Bij Doomijn kinderopvang zorgen we dat ieder kind zich emotioneel veilig en geborgen voelt en de kans krijgt zich veilig te hechten. We borgen het welbevinden van ieder kind in de groep en bieden ondersteuning om te leren functioneren in een groep.

De pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen steeds net een stapje verder en laten hun talenten tot bloei komen. Zo bieden we verantwoorde opvang die bijdraagt aan het voortdurend ontdekken van nieuwe mogelijkheden bij zichzelf en in zijn/ haar omgeving. Het kind voelt zich waardevol, legt een sterke basis door te weten wat voor talenten het heeft, deze te ontwikkelen en te weten wat hij of zij wil. Kinderen leren van en met elkaar. Doomijn ziet kinderen als krachtig en tegelijk ook als kwetsbaar. Kinderen hebben daarom niet alleen geborgenheid en grenzen nodig, maar ook ruimte. Ruimte om (je)zelf te ontdekken, fouten te maken en vies te worden. Want leren doe je van nieuwe dingen die je meemaakt.

Bij Doomijn krijgen kinderen letterlijk en figuurlijk alle ruimte om zich samen te verwonderen; in goed functionerende groepen en in een ideale en uitdagende omgeving; onze kinderwereld. Alle kinderen hebben het gevoel dat ze bij de groep horen. Kinderen van Doomijn zijn een leven lang herkenbaar omdat ze tevreden met zichzelf zijn, respectvol kijken naar hun omgeving en participeren aan de maatschappij. Dit hoofdstuk is een concrete beschrijving van de wijze waarop Doomijn hieraan invulling aan geeft.

**“We verwonderen
ons over het
verhaal dat
de kinderen
vertellen.”**

2.1. Sensitiviteit en responsiviteit

We zien je!

Wij, medewerkers van Doomijn, zijn gericht op het *zien* van ieder kind. Dit betekent dat we gevoelig zijn voor wat een kind bezighoudt. We nemen de signalen van het kind waar (lichaamstaal, emoties, taal en gedrag) en reageren daarop. We laten merken dat we het kind gezien hebben, waarderen en rekening houden met het kind.

Pedagogisch medewerkers vinden steeds weer uit wat ieder kind of deze groep nodig heeft.

Sensitieve responsiviteit en groeten

Bij binnenkomst wordt elk kind warm begroet bij naam. De pedagogisch medewerker is met volle aandacht beschikbaar en groet eerst de kinderen. We stappen letterlijk in de kinderwereld door regelmatig en zeker bij het groeten op kindhoogte te zitten. Daar waar ouders hun kind brengen, nodigen we hen ook uit op kindhoogte erbij te komen zitten. Op de bso is dit soms lastig, maar de pedagogisch medewerkers begroeten elk kind persoonlijk en wat gezien wordt bij het kind, wordt verwoord.

Sensitieve responsiviteit en verhalen

In gesprek met kinderen wordt actief geluisterd, de medewerker bevestigt dat hij of zij het kind gehoord heeft (knikken, hummen of herhalen) en vraagt door. We verwonderen ons over het verhaal dat de kinderen vertellen. We horen hen niet alleen, maar lezen ook lichaamstaal en ondersteunen dit met gebaren. We moedigen het kind aan om verder te vertellen en vatten af en toe samen. Zo weet het kind dat de pedagogisch medewerker echt luistert. Gevoelens van het kind worden herkend, benoemd en geaccepteerd.

Sensitieve responsiviteit bij signalen

Wij volgen de rechten van het kind (Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties) en weten dat een kind ook recht heeft op een (emotioneel) veilige thuissituatie. Daar waar pedagogisch medewerkers zorgelijke signalen opvangen, wordt gehandeld conform ons **Protocol kindermishandeling en**

---

grensoverschrijdend gedrag.

Sensitieve responsiviteit door beschikbaarheid en zien

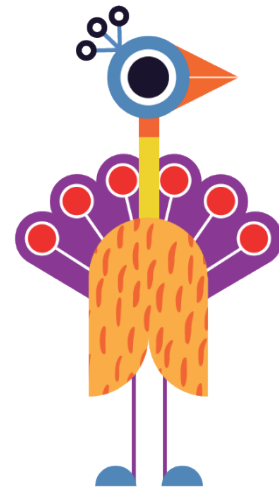
Groepstaken worden onderling zo verdeeld, dat er altijd minstens één pedagogisch medewerker met volle aandacht aanwezig is bij en voor de kinderen. Gedurende de dag zorgen pedagogisch medewerkers dat ze nabij zijn en reageren op vragend kijken naar hen voor het bieden van emotionele veiligheid en het opbouwen van een vertrouwensband. Pedagogisch medewerkers storen kinderen niet in hun spel en doen geen onverwachte dingen. Pedagogisch medewerkers kennen de kinderen en weten hoe ze de kinderen positief kunnen beïnvloeden. Door geduld en een grapje voelt een kind zich erkend en wil het meestal wel meedoen met de groep. Wanneer een kind zich afreageert door boosheid geeft de medewerker duidelijk aan dat het gedrag afgekeurd wordt en niet het kind als persoon. Kinderen mogen ook boosheid uiten. De medewerker erkent de emoties van het kind, toont begrip, vraagt wat het kind nodig heeft en geeft indien nodig concrete gedragsadviezen. Bij communiceren wacht de medewerker op de reactie van het kind. Pedagogisch medewerkers zijn niet gehaast en geven kinderen de ruimte om hun eigen tempo te volgen.

Gedurende de dag blijven we kijken naar de kinderen en reageren we op de initiatieven die het kind laat zien. Zo voelt het kind zich erkend en begrepen. Dit betekent dat onze interactie kindvolgend is. Kinderen weten altijd dat de pedagogisch medewerker op kindhoogte aanwezig is, komen makkelijk tot spel en wellicht nog belangrijker, blijven ook langer 'in' hun spel (Elly Singer, pedagoog en ontwikkelingspsycholoog).

Op deze manier bieden pedagogisch medewerkers ondersteuning aan de kinderen in hun groep. Doel is dat kinderen zich gezien, welkom en vertrouwd genoeg voelen om tot spel te komen.

Baby's

De eerste duizend dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede ontwikkeling in het verdere leven. Voor baby's is veilige hechting de basis. We begrijpen dat wanneer de baby bij ons komt, voor de baby alles anders is; geuren, geluiden, de mensen om hem heen en het ritme. Om deze reden vragen we een herkenningspunt mee te nemen van thuis, zoals iets met de geur van de ouder, een knuffel. De wienperiode (zie ook 7.2) passen we aan op wat de baby nodig heeft. Aan de ouders wordt alles gevraagd over de behoeftes van hun baby, hoe het te slapen wordt gelegd, gevoed wordt en welke volgorde van de rituelen hij kent. Zo bouwen we in een omgeving met nieuwe prikkels aan een veilige hechting die nodig is om als vanzelf tot ontwikkeling te komen. Om deze reden reageert de pedagogisch medewerker ook altijd zo snel mogelijk als de baby huult. De dagelijkse verzorgingsmomenten zijn warme, interactieve momenten van volle aandacht voor de baby. Zo geven we de baby gelegenheid om 'emotioneel bij te tanken', om daarna bijvoorbeeld rustig te kunnen gaan slapen of een poosje zelf te spelen. Er wordt goed gekeken naar de behoefte van de baby tijdens het voeden; heeft hij bijvoorbeeld nabijheid nodig of is hij juist gebaat bij wat meer ruimte en gaat eten/ drinken beter vanuit een stoeltje? De pedagogisch medewerker gaat samen met ouders op zoek naar het ritme dat aansluit bij de behoeftes van hun kind. In de baby- en verticale groepen waar baby's worden opgevangen, werken deskundige pedagogisch medewerkers die speciaal opgeleid zijn in het werken met baby's.

2.2. Respect voor de autonomie

We *verwonderen* ons elke dag, samen met de ouders, over wat het kind al kan.

Autonomie in (samen)spel

Kinderen krijgen zoveel mogelijk de vrijheid om te spelen. De pedagogisch medewerker is beschikbaar om contacten tussen de kinderen te begeleiden, zodat ook hierin de autonomie kan worden gestimuleerd.

Tijdens spel verplichten we kinderen niet om mee te doen met een georganiseerde activiteit. Het kind krijgt de ruimte zelf te ontdekken en te kiezen wat het wil doen. Wanneer een kind niet mee wil doen met activiteiten die aangeboden worden, proberen we te achterhalen of het kind hulp nodig heeft of een bewuste keuze maakt. Peuters met een vve-indicatie worden met bijzondere aandacht gestimuleerd, zie hiervoor kader 3.3. De fysieke binnen- en buitenruimte(s) zijn zodanig ingericht dat kinderen zoveel mogelijk zelfstandig op ontdekkingstocht kunnen gaan. Zo komen we tegemoet aan de behoefte aan autonomie.

In alle vormen van spel geven we kinderen ruimte voor het nemen van eigen beslissingen. Dit betekent bijvoorbeeld dat materiaal uit een bepaalde hoek, gebruikt mag worden voor ander spel. Pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen om nieuwe dingen uit te proberen en steeds meer te durven. Zo wordt de zelfstandigheid uitgedaagd.

De pedagogisch medewerker ziet het kind voor vol aan en houdt rekening met zijn of haar gevoelens, wensen en ideeën. De pedagogisch medewerker bereidt het kind voor op dingen die komen gaan en geeft gelegenheid voor eigen inbreng. Dit ondersteunt het proces van afhankelijkheid naar autonomie.

Baby's

Een baby wordt volledig afhankelijk geboren. Juist daarom geven wij een baby veel ruimte voor autonomie en volgen we de initiatieven die de baby neemt. Voordat pedagogisch medewerkers het kind aanraken of oppakken, maken ze oogcontact en zeggen ze wat ze gaan doen. De pedagogisch medewerker geeft de baby tijd om te reageren (10 secondes).

De dagelijkse verzorging gebeurt respectvol. Bij het verschonen, wassen, aan- en uitkleden e.d. nodigt de pedagogisch medewerker uit mee te werken: door te vertellen wat we gaan doen, kan de baby zich voorbereiden op wat er gaat gebeuren. De pedagogisch medewerker beweegt de handen mee met de bewegingen die de baby zelf kan maken, bijvoorbeeld een zacht duwtje tegen de schouder en rug om net het zetje te geven waardoor de baby als vanzelf opzij draait. Aanrakingen zijn rustig en geduldig. De baby krijgt de tijd om mee te bewegen.

Er wordt goed gekeken naar de behoefte van de baby bij de wijze van voeden: heeft hij bv. nabijheid nodig en wordt hij op schoot gevoed of is hij juist gebaat bij wat meer ruimte en gaat eten/drinken beter vanuit een stoeltje? Als de baby eraan toe is, geven we de ruimte om zelf hapjes te nemen en zelf te drinken en helpen we daarbij.

Door de baby basisbevestigend op te pakken, te dragen en neer te leggen, biedt de pedagogisch medewerker zowel steun als bewegingsvrijheid: het hoofd en de bekken wordt ondersteund. In tegenstelling tot optillen onder de oksels, geeft dit de baby bewegingsvrijheid voor armen, handen, benen en voeten en de mogelijkheid zelfstandig te reageren op de omgeving en op aanraking.

Zo stappen wij hun kinderwereld in, is er wederkerig contact en ontstaat een balans tussen autonomie en afhankelijkheid.

Autonomie in helpen en oplossingen zoeken

Kinderen krijgen de tijd om zelf problemen op te lossen, zolang de (fysieke) veiligheid niet in het gedrang komt. Pedagogisch medewerkers grijpen daarom niet meteen in met hulp of een correctie,

maar wachten eerst een aantal tellen. Gevaarlijke en bedreigende situaties daargelaten, biedt de pedagogisch medewerker pas hulp als kinderen niet verder komen en dreigen op te geven. De pedagogisch medewerker geeft het kind gelegenheid om ook anderen te helpen. Kinderen hebben recht om op hun eigen manier bij te dragen aan de groep.

Kinderen krijgen bij Doomijn zoveel keuzemogelijkheden als ze aan kunnen en de pedagogisch medewerkers laten kinderen zelf doen wat ze zelf kunnen.

Autonomie en verantwoordelijkheid

De eigen verantwoordelijkheid groeit mee met wat de kinderen aankunnen, ook zo wordt de autonomie vergroot. Kinderen mogen zelf hun eten klaarmaken en drinken pakken. De wijze waarop we omgaan met verantwoorde voeding om op te groeien, staat beschreven in ons **Voedingsbeleid**. Zowel de voorbereiding als het opruimen en schoonmaken bij activiteiten en eetmomenten wordt samen met de kinderen gedaan. Al deze momenten zijn activiteiten op zich, waar alle kinderen bij worden betrokken. Zo leren kinderen participeren en voor zichzelf en hun omgeving te zorgen. Omdat de pedagogisch medewerker al deze momenten als activiteit ziet, plant hij of zij tijd om ieder kind op eigen niveau te ondersteunen bij deze bezigheid.

Het respect voor de autonomie van kinderen wordt ook getoond door het aanpassen van het programma of de routines als de groep daarom vraagt. Doomijn vindt het belangrijk dat kinderen leren participeren. Zo maken ze zich allerlei sociale competenties eigen. Deze competenties zijn nodig om zelfstandig te zijn, een eigen inbreng te leveren en verantwoordelijkheid kunnen dragen. Ook dragen deze competenties bij aan rekening houden met een ander. Door middel van kinderparticipatie wordt kinderen een stem gegeven in zaken die hen aangaan. De pedagogisch medewerker luistert naar hun mening en hun wensen en betreft kinderen in het nemen van een besluit of in de uitvoering. Jonge kinderen kunnen bijvoorbeeld participeren door te kiezen uit een paar mogelijkheden of een tekening te maken over een speelplek. Oudere kinderen kunnen uit meer mogelijkheden kiezen en hebben al meer inzicht in oorzaak en gevolg. De pedagogisch medewerker is zich bewust van het stimuleren van kinderparticipatie op verschillende manieren en verschillende momenten (zie ook activiteiten op de bso 3.5).

“De pedagogisch medewerker ziet het kind voor vol aan en houdt rekening met zijn of haar gevoelens, wensen en ideeën.”

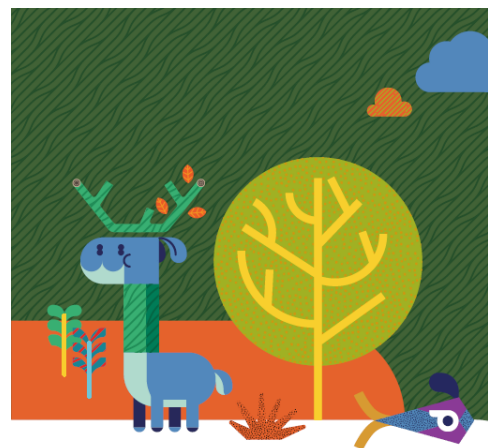
Autonomie en het eigen lichaam

Het eigen lichaam is van het kind zelf. Dit betekent dat de pedagogisch medewerker altijd eerst verwoordt dat hij of zij het kind aan gaat raken bij verzorging. De pedagogisch medewerker wacht vervolgens een reactie of initiatief van het kind af. De pedagogisch medewerker laat kinderen zelf lopen, (gaan) zitten en bewegen, tenzij het kind aangeeft dat het anders wil. Soms vraagt een kind of een situatie om veiligheid of lichamelijke begrenzing. Hoe we dit bewust en respectvol doen, staat beschreven onder 5.3.1.

Nieuwsgierigheid naar het eigen lijf is vanzelfsprekend en prima. Binnen Doomijn bieden we een sfeer van openheid en vertrouwen en geven we kaders aan waarbinnen dat veilig en respectvol kan. We praten open over het lichaam en de verschillen daarin. Bij dreumesen en peuters maken we gebruik van de open toiletruimtes, vanaf vier jaar krijgen de kinderen daarin meer privacy doordat de deur dicht kan. De pedagogisch medewerker ondersteunt de autonomie wat betreft het eigen lichaam, door elk kind de ondergoedregel bij te brengen (Raad van Europa). Zo leert ieder kind dat niemand jou zomaar aan mag raken op plekken die door ondergoed bedekt zijn, als jij dat niet wilt evenals concrete handvatten wat te doen als dit wel gebeurt. Fantasiespellen worden in de gaten gehouden en eventueel begeleid. Wanneer in een groep het onderwerp seksualiteit erg speelt (bijvoorbeeld zindelijkheid of seksuele ontwikkeling) kunnen praatplaten en (voorlees)boeken rondom dit onderwerp worden ingezet. Bij het signaleren van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling, wordt onmiddellijk gehandeld volgens het Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag, deel 3.

Autonomie en de burger van de toekomst

Op al deze manieren vergroten we het zelfvertrouwen en het gevoel van eigenwaarde van de kinderen. Het kind krijgt bij Doomijn de kans om op te groeien tot een autonome volwassene: zelfstandige, verstandige mensen die de consequenties van eigen keuzes en gedrag overzien en zich verantwoordelijk voelen voor hun eigen daden. (Schreuder et. Al. 2011). De tevreden, respectvolle en helpende burger van de toekomst.

2.3. Structureren en grenzen stellen

Grenzen en veiligheid

Voor de eigen veiligheid en die van de omgeving zijn bepaalde afspraken nodig. De pedagogisch medewerker geeft het kind aandachtspunten, instructies of spelregels zodat het kind weet waar het aan toe is. Dit biedt houvast en veiligheid.

In en om onze locaties groeien kinderen veilig en vertrouwd op. Maar niet in een cocon waarin ze afgeschermd zijn tegen alle kleine bedreigingen die bij een leerzame kindertijd horen. De kleine ongelukjes, ruzietjes en nat en vies worden, horen bij het opgroeien. Binnen de afgesproken veiligheidsmarges mogen dingen fout gaan, ook dat is leerzaam. En vaak eigenlijk best wel leuk, al is het soms pas achteraf, omdat je weet dat het weer goed komt. Doomijn heeft middels haar beleid Veiligheid en Gezondheid mogelijke risico's in kaart gebracht en medewerkers zodanig opgeleid, dat een omgeving geboden wordt waarin de risico's acceptabel zijn.

Bij Doomijn gelden drie heldere afspraken. Kinderen mogen elkaar geen pijn doen, niet opzettelijk iets kapot maken en worden gestopt bij ernstig (dreigend) gevaar.

De fysieke binnen- en buitenruimtes bij Doomijn zijn zodanig ingericht dat kinderen ruimte hebben (letterlijk en figuurlijk) om zaken zelf te kunnen pakken, te regelen en op onderzoek uit te kunnen gaan. Het kind krijgt de mogelijkheid eigen grenzen te verkennen en te stellen.

Grenzen en interactie

Manieren van omgaan met elkaar worden positief benoemd (bijvoorbeeld: we helpen elkaar, buiten mag je rennen, mijn oren doen zeer als je zo hard praat), zo helpt de pedagogisch medewerker het kind met positieve gedragsaanwijzingen. De pedagogisch medewerker blijft deze herhalen zodat jonge kinderen deze kunnen verinnerlijken. Boos worden mag, een conflict hebben ook. Ongehoorzaamheid, boosheid of conflicten horen tot op zekere hoogte bij de ontwikkeling. Kinderen krijgen de kans om zelf hun probleem op te lossen. Lopen de kinderen vast, dreigt er gevaar of vraagt het kind om hulp, dan ontvangt de pedagogisch medewerker het kind/ de kinderen in zijn of haar emoties en toont begrip. Pas dan probeert de pedagogisch medewerker het kind mee te nemen in de beleving van de ander; waarom denk je dat hij dit zei of deed? Vervolgens helpt de pedagogisch medewerker indien nodig uit te vinden wat er nodig is om het weer goed te maken. De pedagogisch medewerker laat

de oplossing uit de kinderen zelf komen.

Hoe ouder de kinderen in de groep zijn, hoe meer inspraak de kinderen zelf hebben – ook over de groepsafspraken en sociale omgangsvormen. De eigen groep bij Doomijn is een wereld in het klein, waar kinderen veel leren van en met elkaar. Zo stellen kinderen van nature grenzen aan elkaar; ze spreken elkaar bijvoorbeeld aan als er vals gespeeld wordt.

Grenzen en spelen

Pedagogisch medewerkers zijn zoveel als mogelijk in de buurt het spel aanwezig, observeren en verwonderen zich over wat zij zien. De medewerker kiest bewust wanneer hij of zij mee wil doen. De medewerker vraagt dan eerst of hij of zij mee mag spelen en wat hij/zij kan doen. Wanneer zij dit doen, worden ze onderdeel van het spel en de belevingswereld van het kind. Het gevolg is dat het contact intensiveert. Dit bevordert wederzijds invoelen, begrijpen en gerespecteerd worden, met gepaste omgangsvormen tot gevolg.

Pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldrol en weten dat kinderen hen imiteren. Het past bij onze pedagogische visie dat de plekken waar kinderen kunnen spelen niet beperkend zijn voor hun spel; spullen uit de huishoek mogen gecombineerd worden met spullen uit de bouwhoek bijvoorbeeld. Als dit ontstaat, hebben we te maken met spelverrijking (zie hoofdstuk 2.5. Spelenderwijs stimuleren van de ontwikkeling) dat we niet willen tegenhouden. Dit geldt ook voor zand. Daar mag mee gespeeld worden zonder dat de rand van de zandbak het kader is. In onze ruimtes is duidelijk waar spullen te vinden zijn en weer opgeruimd kunnen worden.

Structuur in de dag

Het kind wordt gesteund door met rituelen de gang van zaken voorspelbaar te maken. Dit helpt het kind bij emotie- en gedragsregulatie. Overgangsmomenten worden ruim van tevoren aangekondigd en kinderen worden betrokken bij de voorbereiding daarop, zo bewegen ze makkelijker mee met de groep.

Kinderen van nul tot vier vinden bij Doomijn structuur en houvast in dagritme kaarten. Het dagprogramma wordt altijd aangepast aan de behoeftes van het kind of de groep. Dit betekent dat het kind de vrijheid heeft om toe te geven aan behoefte aan rust of aan beweging, aan opwindning of alleen zijn, aan samen dingen doen of aandacht van de pedagogisch medewerkers. Deze vrijheid reguleert het gedrag op een positieve manier. Wachtmomenten worden (hiermee) zoveel mogelijk uitgebannen.

Structuur en opruimen

Opruimen zien we als een ontwikkelactiviteit waar ieder kind aan deelneemt om dit zich eigen te maken. De pedagogisch medewerker ondersteunt het kind in overzicht krijgen om tot actie te komen. Spullen sorteren, zand zuiveren en terugbrengen, een oplossing bedenken voor chaos sterkt het kind in zelf aanbrengen van structuur.

Samen met houvast van het dagritme, herkenbare rituelen, het beperkte aantal afspraken en de

---

omgangsvormen reguleert dit het gedrag van de kinderen op een positieve manier. *Want ieder kind is krachtig.*

2.4. Praten, uitleggen en luisteren

De hoge mate van sensitieve responsiviteit van de pedagogisch medewerker maakt dat het kind zich gesteund weet om zichzelf, de ander en de wereld om hem of haar heen te gaan begrijpen (2.1).

Uitleggen van het hoe en waarom zorgt dat het kind leert begrijpen wat er gebeurt. De uitleg zorgt voor voorspelbaarheid. Zo gebeuren er voor het kind geen dingen onverwachts. De pedagogisch medewerker verwoordt wat hij of zij ziet bij het kind en vertelt eerst welke handelingen hij of zij uit gaat voeren. De pedagogisch medewerker geeft het kind steeds tijd en de gelegenheid om te reageren. De pedagogisch medewerker verwoordt ook gevoelens van het kind en van andere kinderen. Dit draagt bij aan de sociaal emotionele ontwikkeling en tot begrip voor elkaar. De sensitiviteit (2.1) van de medewerker maakt ook dat het kind zelf kansen krijgt om verhalen te vertellen en zich gehoord en begrepen te voelen.

Naarmate kinderen ouder worden, krijgen kinderen steeds meer taal- en denkvermogen. Het kind wil alles weten en begrijpen. Deze verwonderkracht ondersteunen we. De pedagogisch medewerker maakt tijd voor gesprek en verhalen, verwondert zich mee door geen pasklaar antwoord te hebben. Bij het uitleggen van een activiteit waar kinderen voor kunnen kiezen, vraagt de pedagogisch medewerker aandacht van alle kinderen die mee willen doen. Hier wordt een gezamenlijk moment voor uitgekozen. Directieve instructie wordt niet gegeven; uitleg over bijvoorbeeld materiaalgebruik wel en kinderen mogen zelf ontdekken, voorbereiden en uitvoeren wat ze willen doen. De pedagogisch medewerker luistert en ondersteunt, zowel bij uitvoering als bij opruimen.

2.5. Spelenderwijs stimuleren van de ontwikkeling

Een kind is van nature nieuwsgierig en kijkt met een open houding naar de wereld. *Verwonderkracht*, noemen we dat. Kinderen hebben een innerlijke drijfveer om te leren en te ontwikkelen. Dat doet het kind door middel van spelen. Spelen is de hoogste vorm van onderzoek. Een spelend kind kiest zelf wat het wil doen, neemt initiatief om te spelen en heeft geen doel. Het kind heeft plezier en laat een hoge betrokkenheid (ofwel concentratie) zien. Er wordt geoefend en geleerd.

Doomijn ziet dat spelen samenwerking, verantwoordelijkheid dragen, communiceren en interacties bevordert. Spelen is veilig; het is 'doen alsof'. Nieuw gedrag en nieuwe oplossingen kunnen worden geoefend. Spel biedt mogelijkheden om te ontdekken waar je blij van wordt en om vaardigheden te ontwikkelen en uit te breiden. Via spel leert het kind de wereld om zich heen te herkennen en begrijpen. Het kind krijgt door middel van spel mogelijkheden vertrouwd te raken met voorwerpen en hun functie. Of er juist de fantasie en creativiteit mee te bevorderen. Het kind krijgt eigen handelen beter onder controle en kan zichzelf steeds beter sturen. In spel kunnen ervaringen geordend en verwerkt worden. Kinderen kunnen zich uiten via spel en nieuwe ervaringen opdoen. Tot slot is spelen ontspannend en werkt het tegen stress. We nodigen daarom niet alleen de kinderen, maar ook de ouders en onszelf uit:

Stap in de kinderwereld!

Bij Doomijn sluiten we met materialen, activiteiten en met de inrichting van de fysieke omgeving binnen en buiten, aan bij de behoeftes die we zien in spel. We geven alle ruimte voor experiment en onderzoek. De pedagogisch medewerkers houden rekening met de verschillende manieren waarop kinderen ontwikkelen en leren, zoals Howard Gardner dit beschreef in de Meervoudige Intelligenties

(1981). Dit betekent dat kinderen die denken in woorden, of juist houden van het oplossen van problemen, kinderen die genieten van tekenen en ordenen, van muziek, maat en ritmes of juist van lichamelijke activiteiten, kinderen die aangetrokken worden door de natuur, genieten van samenwerken en zorgen en kinderen die meer houden van rust, zich allen op passende en eigen wijze kunnen ontwikkelen.

Samen met ouders kijken we naar de groeiwens van het kind om steeds een stapje verder te komen in zijn ontwikkeling. De pedagogisch medewerker stemt hier zijn of haar handelen op af, stimuleert samenspel, en biedt spelverrijking. (zone van naaste ontwikkeling, Vygotsky 1900).

De binnen- en buitenruimte als pedagoog

De inrichting van de binnen- en de buitenruimte is enorm belangrijk voor het kind. Ons belangrijkste uitgangspunt is ruimte, letterlijk en figuurlijk. Daarnaast zorgen we ervoor dat de inrichting spannend en uitdagend is en de fantasie van het kind prikkelt. Daar waar veilig en mogelijk, vloeit de binnenruimte en de buitenruimte in elkaar over. Kinderen kunnen zelf hun plek kiezen en worden automatisch uitgedaagd om op ontdekking te gaan. Kinderen krijgen door vrijheid en verantwoordelijkheid meer vertrouwen in eigen talenten en zullen meer gemotiveerd zijn om te leren.

Buiten

Buiten zijn water, zand, stenen, bosjes, spannende paadjes, mogelijkheden om hutten te bouwen en natuurlijke materialen te vinden. Alles om ons heen zien we als 'loose parts'. Dat zijn losse onderdelen of voorwerpen die kinderen op oneindig veel manieren kunnen gebruiken in hun spel (Simon Nickelson, 1971). Naast alle natuurlijke materialen zijn ook echte materialen aanwezig (denk aan potten en pannen, gereedschap, buizen, doeken, knijpers, emmers en teilen en pollepels), veel meer dan het standaard speelgoed. Bovendien zorgen we voor ruimte voor beweging en voor verstoppertje. Klimmen mag. De pedagogisch medewerker leert de kinderen hierbij de 3-puntsregel. Doordat 3 van de 4 (handen en voeten) in contact blijven met het klimobject – kan dit veilig en vrij. Zon en warmte, maar ook wind, regen, hagel en sneeuw; we zijn elke dag buiten te vinden. Slecht weer bestaat niet, slechte kleding wel. We kunnen zorgen voor beschermende kleding. (p 16) Vies worden vinden we daarom niet erg. Dit betekent immers dat er ruimte was om (jezelf) te ontdekken.

Slapen in buitenbedjes

Bij veel buiten zijn, hoort voor Doomijn ook buiten slapen. Uit Fins onderzoek blijkt dat kinderen beter slapen, fitter zijn en beter eten. De frisse buitenlucht zorgt voor meer weerstand door een grotere opname van vitamine D. Kinderen die vaak verkouden zijn en last hebben van luchtweginfecties en/of allergieën kunnen hierbij gebaat zijn. Kou is niet erg, daar worden de kinderen op gekleed: een dikke slaapzak en/ of deken naarmate de temperatuur lager is. Bij vorst krijgen de kinderen wanten aan en een muts op. Ook maken we gebruik van een speciale buitenslaapzak. Bij Doomijn dragen we graag bij aan een gezonde ontwikkeling van de kinderen, zowel fysiek als mentaal. Om die reden maken wij

---

daar waar mogelijk gebruik van buitenbedjes voor kinderen die dat als prettig ervaren.

Binnen

De binnenruimtes hebben een rijke, educatieve en pedagogische betekenis. Er zijn diverse ruimtes en hoeken met talloze ontdekkingsmogelijkheden voor elk kind. Omdat materialen zeer belangrijk zijn voor de ontwikkeling van het kind, zorgen we voor zoveel mogelijk 'echte' materialen, prikkeling van alle zintuigen en speel- en spel materiaal waar veel aan te ontdekken valt. Hier vallen competitieve en tactische spellen onder en oneindig veel 'loose parts' (zie: Buiten). Samen met ouders verzamelen we zo veel mogelijk kurken, stukjes stof, dozen en verpakkingsmateriaal, linten, bakjes, veertjes, schelpen, snippers, et cetera. In een atelierruimte kunnen kinderen ten alle tijden iets creëren. Op elke vestiging zijn méér loose parts dan speelgoed met één juiste oplossing aanwezig.

De ruimte is voor de kinderen. Dit betekent dat alles op kindhoogte beschikbaar is. Een speciale entree om de kinderwereld te betreden, zal ieder kind en de ouders in staat van verwondering brengen. De rijke spelomgeving en de diversiteit aan spelvormen waarin kinderen zich kunnen uitdrukken, bevordert de ontwikkeling. Bij Doomijn zijn de ruimtes zo ingericht dat kinderen een geschikte plek kunnen vinden en elkaar niet hinderen.

In de ruimte heeft elk kind een plek voor zichzelf. Hier mag het kind foto's ophangen of plaatsen van personen, dieren, voorwerpen en/ of plekken die voor hem of haar belangrijk zijn. Zo verbinden we de opvang met thuis en ontstaan eigenheid en aanleiding om te praten. De medewerkers van Doomijn kijken wat het kind nodig heeft om de wereld en zichzelf beter te leren begrijpen en richt daar de ruimte op in. Kinderen mogen meedenken en meebeslissen over hoe hun ruimte eruit ziet. Zo zorgen de medewerkers voor de juiste stimulans.

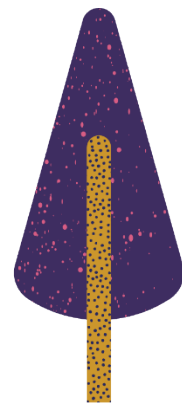
Baby's

Er zijn verhoogde babystoelen, zodat baby's met een tafelmoment op dezelfde hoogte kunnen zitten als dreumesen. Een babygym en wipstoelen beperken de bewegingsvrijheid van baby's. De pedagogisch medewerker biedt deze alleen aan als dit iets toevoegt aan de behoefte van de baby.

Iedere groep heeft een knusse hoek met zacht speelgoed, een ruime grondbox met voldoende ruimte om te rollen en te bewegen met spijlen of een andere mogelijkheid voor de baby om zich op te trekken/ vast te houden als hij gaat oefenen met staan en stappen. Voor de allerjongste baby's die zich prettiger voelen in een hoge box, is deze beschikbaar.

Ook een actieve ontdekhoek zijn op alle groepen aanwezig. Denk bijvoorbeeld aan steviger materiaal waar jonge kinderen beter hun evenwicht kunnen bewaren, een kruiptunnel, klimmateriaal, ballen, zachte blokken, natuurlijke materialen, stapelblokjes maar ook dozen, in elkaar passende bakjes en een vormenstoof. De baby kan volop ontdekken met natuurlijk (open eind-) materiaal en vooral ook met echte voorwerpen. De voorwerpen zijn afgestemd op de belevingswereld van de baby en bieden alle mogelijkheid voor imiteren.

Overal hangt een spiegel op kindhoogte. Een leeshoek met de mogelijkheid om zelf boekjes te pakken en een huishoek met lage stoeltjes en een tafel is ook beschikbaar. Voor baby's zijn er looppaden tussen de hoeken door zodat zij zich kunnen verplaatsen. De pedagogisch medewerkers zorgen voor een rustige, enigszins afgeschermdde plek waar zij en moeders (borst) voeding kunnen geven. Buiten zijn verschillende ondergronden die baby's kunnen ervaren en mogelijkheden voor zand- en waterspel, kruip- en ontdekmogelijkheden en ook zachte kleden voor de baby's.

2.6. Kinderen begeleiden in hun interacties

Bij Doomijn (legt het kind de basis voor het samen leven met meer *harmonie* in de maatschappij als gevolg. We streven er echter niet naar om zo snel als mogelijk in de grotemensenwereld een plekje te vinden. Spelenderwijs doen kinderen in een groep sociale kennis en vaardigheden op, zodat we kinderen in staat stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden. Kinderen leren nog het meest van elkaar!

In dit hoofdstuk beschrijven we concreet hoe de pedagogisch medewerker kinderen met elkaar in contact brengt, samen laat spelen, activiteiten laat uitvoeren en kinderen bij elkaar betreft.

Interactie en sociale vaardigheden

De pedagogisch medewerker creëert een kinderwereld waarin kinderen uitgedaagd worden om sociale vaardigheden te oefenen. Door niet voor elk kind alles klaar te leggen, stimuleren we het samenwerken. Tijdens spel, onderzoek en verwondering worden kinderen gestimuleerd te communiceren met elkaar, elkaar vragen te stellen, hulp te bieden en waardering te krijgen van elkaar.

Interactie en verbinden

De pedagogisch medewerker observeert welke contactinitiatieven de kinderen nemen in contact met andere kinderen (taal, gedrag en lichaamstaal). De pedagogisch medewerker kijkt welke sociale ontwikkelingsinitiatieven ze bij de kinderen zien. De pedagogisch medewerker bekrachtigt deze initiatieven, door er woorden aan te geven en stimuleert hiermee de kansen op verbinden van kinderen. Bijvoorbeeld: zie je wat een hoge toren hij bouwt? Of: jij wil graag de boter hebben van haar, wat kun je nu doen? Talenten in sociale communicatie worden benoemd; ik zie dat je goed luistert naar de ander of: met jouw ideeën krijg je veel kinderen mee!

In gesprek en evenzogoed in spel en activiteit merkt de pedagogisch medewerker onderlinge betrokkenheid tussen kinderen op. De pedagogisch medewerker bekrachtigt en versterkt dit door dit te benoemen en de kinderen op elkaar te wijzen; jij ziet precies welke klusjes er nog liggen en zet iedereen aan het werk! Of: nu jullie samenwerken, wordt de hut veel steviger. En: wat maken jullie samen onze ruimte mooi!

Interactie door verwondering

Verwondering wordt ingezet als middel voor interactie. De pedagogisch medewerker grijpt elk onderwerp aan om over in gesprek te gaan. Dit betekent niet dat de medewerker alles weet. De

pedagogisch medewerker nodigt kinderen uit om mee te denken of samen op zoek te gaan naar een antwoord. Dit leidt tot gezamenlijk onderzoek en activiteit. Bij morele vragen gaat het meer om een gesprek. De pedagogisch medewerker geeft kinderen de kans hun mening te geven, en luistert naar de ervaringen. De pedagogisch medewerker doet gewoon mee, maar bewaakt wel de gespreksleiding door kinderen te attenderen op elkaar.

Oudere kinderen op de bso

Oudere kinderen op de bso worden cognitief, sociaal en moreel steeds autonomer en leeftijdgenoten spelen een grote rol. De pedagogisch medewerker zorgt dat de oudste kinderen veel vrijheid ervaren, passend bij hun verantwoordelijkheidsgevoel. De sfeer die nodig is wordt gevormd door het creëren van een huiskameridee, met ruimte om te 'loungen'. Deze plek wordt voor hen enigszins afgeschermd.

3. Aandacht voor persoonlijke en sociale competenties

In dit hoofdstuk beschrijven we concreet hoe we kinderen spelenderwijs uitdagen in de ontwikkeling van hun motorische vaardigheden, taalvaardigheden, creatieve vaardigheden en hun talenten. Niet door het voor te doen, maar door de juiste stimulans te bieden. Bij Doomijn weten we dat investeren in ontwikkeling tijdens de eerste levensjaren het hoogste maatschappelijke rendement oplevert. In deze periode wordt namelijk de basis gelegd voor de ontwikkeling van veel niet-cognitieve vaardigheden. Dit blijkt belangrijker te zijn dan het investeren in cognitieve vaardigheden op latere leeftijd tijdens het basis en voortgezet onderwijs. Bij de universiteit van Chicago is onderzoek verricht waaruit blijkt dat de kwaliteit van de ontwikkeling in de vroege kinderjaren een grote invloed heeft op de gezondheid, economische en sociale resultaten van individuen en maatschappij in het algemeen (James J. Heckman, hoogleraar aan de Universiteit van Chicago, Nobelprijswinnaar voor Economie). **Doomijn kinderopvang is onmisbaar!**

Kinderen mogen hun beeld van de wereld op hun eigen manier ontdekken, verwoorden en uiten, zonder dat wij ons beeld aan hen opdringen; zo staat niets verwondering in de weg. We streven naar steeds meer (zelf)vertrouwen en zelfstandig functioneren in een veranderende omgeving.

3.1. Sociale vaardigheden

Het echte leven in het klein

Sociaal leven

Op de groep ontwikkelt het kind al heel jong een sociaal leven. In spel komen kinderen elkaar volop tegen en dat biedt kansen zich sociaal te ontwikkelen. Kinderen kunnen hier ervaringen uitspelen, ander gedrag uitproberen of een rol spelen. De pedagogisch medewerker ondersteunt waar nodig door mee te spelen op initiatief van de kinderen of door het spel een nieuwe impuls te geven.

Kinderen zoeken elkaars nabijheid, maken vrienden en hebben af en toe ruzie. Door de grote aandacht voor de begeleiding van interacties tussen kinderen onderling (2.6) krijgt het kind in de groep alle kans om sociale vaardigheden te ontwikkelen. Doomijn is ervan overtuigd dat kinderen het meest leren van elkaar. Door de omgang met elkaar leren kinderen al jong dat je rekening moet houden met anderen en hoe je kunt omgaan met agressief gedrag en ruzies.

De pedagogisch medewerker heeft oog voor positieve en negatieve interacties tussen kinderen en helpt hen met plannen maken. De pedagogisch medewerker ondersteunt sociale omgang door kinderen te coachen tijdens interacties. Indien nodig herhaalt de pedagogisch medewerker de afspraak om elkaar geen pijn te doen en ondersteunt hij of zij door te zeggen wat wel kan, bijvoorbeeld: zeggen wat je wil, of: even weglopen. Voor emotionele zaken wordt zo samen naar een oplossing gezocht. De pedagogisch medewerker wacht af of de kinderen hier hulp bij nodig hebben. De pedagogisch medewerker ontvangt ieder kind in zijn of haar emotie en leert het kind dan pas begrijpen wat de ander voelt of bedoelt.

Groepsdynamiek

Doomijn vindt begeleiding van de groepsdynamiek van groot belang. De pedagogisch medewerkers zorgen met hun rituelen en plezier in samen zijn dat er een groepsgevoel ontstaat. De pedagogisch medewerker kijkt bewust naar de sfeer in de groep, hoe de kinderen met elkaar omgaan en welke normen en waarden zij belangrijk vinden. De pedagogisch medewerker weet dat als een groep als geheel goed functioneert en groeit, alle kinderen in de groep dat ook doen. Om deze reden besteedt de pedagogisch medewerker veel aandacht aan het creëren van mogelijkheden voor de kinderen om elkaar te leren kennen, elkaar te groeten, belangstelling en respect te hebben voor elkaar, naar elkaar te luisteren en elkaar te helpen.

Bso

Met de kinderen op de bso wordt regelmatig stil gestaan bij wat het betekent om 'een goed mens' te zijn. Met aandacht voor waarden en normen (hoofdstuk 4) en gesprekken over realiteit en actualiteit leren de kinderen een eigen mening vormen, maar ook respect te hebben voor de ander.

Pedagogisch medewerkers op de bso hebben onze eigen methodiek Samen Doen is Samen Groeien. Hiermee wordt de fase waar de groep zich in bevindt bepaald, wordt duidelijk waar de groep als geheel staat en wat nodig is om samen verder te groeien. Daarmee ontstaat gerichte aandacht de competenties van de groep als geheel in omgang met elkaar (en daarmee van ieder kind individueel) te begeleiden. In de eerste fase staat bijvoorbeeld elkaar echt leren kennen centraal. Hierop volgt: elkaar helpen en het inzetten van elkaars kwaliteiten. De groep als geheel kan zo steeds zelfstandiger functioneren.

3.2. Taalvaardigheden

Luister, ik kan het zelf zeggen

Bij Doomijn leren we kinderen taal om zichzelf uit te drukken. Jonge kinderen gebruiken weinig of eenvoudige taal, maar ze beschikken over veel non-verbale middelen. Toch is gesproken taal vanaf het allereerste begin een belangrijk communicatiemiddel. Door taal leren kinderen de wereld steeds beter begrijpen.

Taalontwikkeling stimuleren

Pedagogisch medewerkers begeleiden met taal die aangeeft wat er feitelijk gebeurt (Kijk, mama gaat weg). Kinderen krijgen steeds ruimte en gelegenheid om te reageren. De pedagogisch medewerker verwoordt steeds wat hij of zij gaat doen, kijkt naar de reactie van het kind en handelt dan pas. Dit draagt bij aan leren dat alles een oorzaak of reden heeft. De aangeboden gesproken taal wordt verinnerlijkt en de woordenschat vergroot. De pedagogisch medewerker helpt het kind ook woorden te geven aan zijn of haar gevoel en legt ook andere kinderen gevoelens uit door deze te verwoorden. Het stimuleren van interacties tussen kinderen onderling (zie 2.3) draagt ook bij aan taalontwikkeling van alle kinderen.

Taalaanbod

Op de groep is er altijd mogelijkheid tot lezen van een boek en worden veel verhalen verteld die aansluiten bij belangrijke ervaringen en bij alles wat het kind interesseert. Zang, dans, beweging en versjes komen veelvuldig aan bod. De ritmiek en het bewegen ondersteunt de taalontwikkeling (en zoveel meer).

Doomijn weet dat bij het aanleren van Nederlands als tweede taal het van groot belang is dat kinderen de moedertaal van hun ouders goed aangeboden krijgen. De pedagogisch medewerker respecteert en accepteert interactie tussen ouder en kind in eigen taal.

Naarmate kinderen ouder worden, kunnen ze steeds meer vragen stellen en begrijpen en kennen ze meer woorden. Kinderen krijgen bij Doomijn de kans om op onderzoek te gaan naar nieuwe kennis en mogelijkheden om hun taalvaardigheden uit te breiden. Bij interesse in letters, boeken en zelf schrijven wordt aangesloten. De pedagogisch medewerker kijkt met een kind naar gebeurtenissen en praat erover met de groep. Nieuwe woorden en begrippen en ook nieuwe zinsconstructies worden verder uitgebreid. Als het kind met een (verwonder)vraag komt, zal de pedagogisch medewerker zelf geen antwoord geven; maar het kind of de groep ondersteunen om te komen tot een antwoord.

Taal en verwondering

De pedagogisch medewerker sluit aan bij de verwonderkracht van het kind en de groep, door zelf (filosofische) vragen te stellen. "Vind jij kinderen leuker dan volwassenen, zou je het leuk vinden als iedereen deed wat jij zegt of: wat is oneindig?", zijn hier voorbeelden van. Zo leren kinderen samen

nadenken, samen zoeken naar antwoorden, luisteren naar een ander en zelf hun mening te verwoorden. De pedagogisch medewerker laat het kind weten dat het wordt gehoord.

Als kinderen vertellen, laat de medewerker stiltes vallen om na te kunnen denken. De pedagogisch medewerker daagt het kind uit om te redeneren en zich zo duidelijk mogelijk uit te drukken door vragen te stellen als: hoe kom je daarbij? Of: waarom denk jij dat? De pedagogisch medewerker stimuleert ook het reageren op elkaar, bijvoorbeeld met een vraag als: ben je het hiermee eens? Of: wil jij dit ook? De taal- en spraakontwikkeling wordt op deze manier bevorderd en dit draagt bij aan de communicatie van kinderen onderling en aan sociale vaardigheden (3.1).

Vanuit verwondering groeien kinderen op tot onafhankelijke, zelfstandige denkers.

3.3. Motorische vaardigheden

Kijk, ik kan het zelf

De pedagogisch medewerker vertrouwt het krachtige kind dat zich als vanzelf ontwikkelt, de pedagogisch medewerker zorgt voor een geschikte omgeving en een gevoel van veiligheid. Doomijn kinderopvang weet dat bewegen essentieel is voor een gezonde (brein)ontwikkeling. De 'motor' van de hersenen wordt aangezet. Dit ondersteunt het denken van kinderen, zo komen zij eerder op nieuwe ideeën en de ontwikkeling van executieve functies wordt ondersteund (**Erik Scherder**, hoogleraar klinische neuropsychologie).

Baby's

De ontwikkeling van de baby start met bewegen en zintuigelijke ervaringen. De pedagogisch medewerker reageert op de bewegingen die het kind maakt. De pedagogisch medewerker geeft ruimte om te kunnen bewegen en alles met de mond af te tasten. Baby's bij Doomijn krijgen de gelegenheid hun hoofd te leren oprichten, door praten en oogcontact maken vanaf verschillende kanten en af en toe op de buik te worden gelegd. Door vallen en opstaan of opgevangen worden en hoogte en diepte te ervaren wordt de evenwichtsreactie gestimuleerd. Baby's vinden in de ruimte veel materiaal om overheen te klimmen zoals speelkussens of de pedagogisch medewerker zelf die op de grond ligt (2.5.1)

Een baby wordt nooit zelf in zit gezet, de pedagogisch medewerker laat het kind zelf tot zitten komen. Hierdoor leert het kind zich inspannen om iets te leren.

Motoriek en het krachtige kind

Het aanbod dat beschikbaar wordt gesteld, stimuleert actief het spontane leren. De pedagogisch medewerker weet dat jonge kinderen dol zijn op imiteren en gekke bewegingen. De pedagogisch medewerker attendeert de groep op spontane bewegingen van een kind en stimuleert de andere

kinderen om mee te doen. De pedagogisch medewerker ondersteunt bij het ontwikkelen van vertrouwen in eigen lijf en waarnemingen door nabij te zijn en ervaringen te verwoorden. De pedagogisch medewerker stimuleert indien nodig het vragen om hulp. Kinderen worden uitgedaagd net een stapje verder te gaan, dat bevordert de motoriek en het geeft zelfvertrouwen en plezier als iets is gelukt. De motoriek wordt ook gestimuleerd door het kind te laten doen wat het zelf kan; zelf aan- en uitkleden, zelf naar bed lopen of van de commode klimmen bijvoorbeeld.

Kinderen hebben een spontane drang tot bewegen en veel plezier en geduld bij het oefenen van nieuwe vaardigheden. Meer en meer gaat de fijne motoriek een rol spelen, worden bewegingspatronen uitgebouwd of nieuwe bewegingen geoefend. Sommige kinderen hebben duidelijk belangstelling voor sport en beweging en doen dit graag. De pedagogisch medewerkers zorgen binnen en buiten voor materialen, inrichtingen en activiteiten om met steeds meer beweegvormen, dans en verschillende sporten kennis te maken. Bewegen bij Doomijn gaat niet om goed kunnen voetballen bijvoorbeeld, maar om het plezier dat in (een bepaalde vorm van) bewegen wordt ervaren. Bewegen en de motorische ontwikkeling spelen een grote rol bij de cognitieve ontwikkeling. Doomijn biedt daarvoor alle ruimte en legt hiermee de basis voor al het leren.

**Kijk, ik voel,
denk en ontdek**

3.4. Cognitieve vaardigheden

Jonge kinderen denken door te doen en ontdekken door ervaring. Als vanzelf gaat het kind steeds meer ordenen, verbanden zien en oorzaak en gevolg ontdekken. De binnen- en de buitenruimte van Doomijn bieden volop mogelijkheden om te ervaren met alle zintuigen. Zo ontstaat de cognitieve ontwikkeling. Een kind ontdekt en heeft belangstelling voor nieuwe dingen. Het kind ervaart of iets dichtbij is of ver weg. Ziet of iets veel is of weinig. Al in de babytijd ontstaat vermogen tot vergelijken, ordenen en inschatten van hoeveelheid en diepte. Vanuit verwondering mag het kind uitproberen en onderzoeken. Middels veelal echte materialen laat de pedagogisch medewerker het kind letten op kenmerken als bijvoorbeeld kleur, grootte, smaak, geluid en functie. Het kind leert over groot en klein en zwaar en licht. De pedagogisch medewerker reikt woorden aan bij deze begrippen, terwijl kinderen ze ervaren. De pedagogisch medewerker benoemt tijdens spel en bewegen, maar ook bijvoorbeeld tijdens het eten regelmatig begrippen als boven, onder, op achter, voor, etc. en telt met jonge kinderen. Met behulp van dagritmekaarten voor jonge kinderen leren kinderen dat gebeurtenissen een bepaalde volgorde hebben en dat het één op het ander volgt. De pedagogisch medewerker sluit aan

bij dat waar een kind belangstelling voor heeft om het kind te ondersteunen met logische begrippen. Dat wat het kind zelfstandig kan bereiken, wordt door de pedagogisch medewerker aangevuld. De medewerker stelt de juiste vragen, geeft instructie of wijst het kind op andere kinderen, waardoor het kind weer een stapje verder komt.

De verschillende manieren waarop kinderen leren worden gezien. Dit betekent dat de pedagogisch medewerker het ene kind meer tekst en uitleg geeft, terwijl het andere kind graag eerst observeert en imiteert of soms even wat rust nodig heeft. Het kind krijgt hier letterlijk en figuurlijk ruimte voor. Uitvinders of organisatorische kinderen krijgen dan weer alle ruimte voor onderzoek. Als kinderen zich iets afvragen, stelt de pedagogisch medewerker zich onwetend op. Zo stimuleren we de hersenen tot plannen maken, nadenken over eigen handelingen en ontstaan steeds meer verbindingen. De pedagogisch medewerker is open en nieuwsgierig en ondersteunt de kinderen bij ideeën om te komen tot antwoorden op hun vragen.

3.5. Creatieve vaardigheden en talenten

Ik bedenk het, doe het, maak het

Plezier, passie en talent staan centraal bij wat de kinderen doen en maken. Bij Doomijn spreken we van talent als dat wat je doet moeiteloos gaat, je in een 'flow' raakt en het je energie oplevert (Luk Dewulf, 2012). Een kind dat iets doet waarbij het zijn of haar talenten inzet, is uiterst betrokken bij wat het doet, heeft plezier en is tevreden. Het kind gaat helemaal op in waar het mee bezig is. Bij Doomijn leren kinderen hun talenten ontdekken en kennen. Weten waar je goed in bent, levert weerbaarheid, veerkracht en gelijke kansen op. Bovendien leert het kind zo in de creatieve ontwikkeling dat elk probleem meerdere oplossingen heeft.

Creatieve vaardigheden en het proces

Inzetten van talent betekent dat denken, doen en maken gaat om het *proces*. De pedagogisch medewerker is er daarom niet op gericht om kinderen helpen een bepaald product te laten maken of resultaat te behalen. De pedagogisch medewerker ondersteunt door bijvoorbeeld te vragen: hoe kan ik je helpen? Of: wat heb je allemaal nodig?

Dit betekent ook dat een medewerker nooit zal vragen: 'wat heb je gemaakt?', maar iets zal benoemen over wat gezien wordt (jij hebt mooie kleuren bij elkaar gekozen, die schaar maakt een mooi geluid hè, of: jij hebt hier lang en hard aan gewerkt) en het kind uitnodigt te vertellen over zijn of haar product. Juist hier worden talenten zichtbaar.

De groeimindset wordt gestimuleerd door ondersteunende woorden van de pedagogisch medewerker, hij of zij vraagt bijvoorbeeld: hoe heb je dat zo goed voor elkaar gekregen? Of zegt: jullie werken echt goed samen zeg! Beeldende expressie, techniek, natuur, lezen en media vormen geen doel op zich. De 'loose parts' en echte materialen nodigen uit tot creativiteit en fantasie.

Op locaties voor jonge kinderen, zijn geen kleurplaten te vinden. Een leeg vel met hooguit een kader nodigt veel meer uit tot creativiteit evenals samen kijken naar kunst dat doet. Pedagogisch

medewerkers stimuleren het kind ook door middel van 'denktekenen'; zo kan het kind zijn of haar wereld eigen kleur geven. Teken bijvoorbeeld eens twee dieren als één, of teken vrijheid of de tijd. Als een kind tekent, denkt het niet alleen op een logische manier maar ook op een creatieve manier na. Voor oudere kinderen op de bso die ervan houden en erom vragen, wordt weleens een (volwassenen) kleurplaat beschikbaar gesteld. De pedagogisch medewerker stelt geen voorbeeld eindproduct beschikbaar. Als het kind iets wil maken of doen, ondersteunt de medewerker indien nodig bij het verzamelen van de benodigde materialen.

De pedagogisch medewerker onderzoekt wat kinderen bezighoudt, hoe hun leefwereld eruit ziet en wat zij ervaren. Samen met de kinderen verwonderen zij zich hierover. Van hieruit laat de pedagogisch medewerker kinderen kennis maken met nieuwe dingen. Dit betekent dat de pedagogisch medewerker veel activiteiten organiseert of mogelijk maakt om te ontdekken. Te denken valt aan beschikbaar stellen van materialen met verschillende structuren, allerlei materialen en gereedschappen in een atelier, handpoppen, bouw- en technisch materiaal, maar ook podiumruimte voor dans en expressie, muziekinstrumenten en audiovisuele apparaten.

Creatieve vaardigheden en activiteiten

Georganiseerde activiteiten worden aangeboden om het dagprogramma interessanter te maken, de ontwikkeling te bevorderen, de interessegebieden uit te breiden en intensief bezig te zijn. Ze kunnen een educatief karakter hebben, maar zijn niet verplicht. Het kind krijgt hiermee kans kennis te maken met een nieuwe situaties en met stimulans. De activiteiten bieden volop gelegenheid kinderen te verbinden aan elkaar en dragen bij aan het (leren) functioneren in een groep. Op de bso komt het ook voor dat de oudere kinderen de jongsten een activiteit aanbieden. Bso kinderen worden ook gestimuleerd en ondersteund om activiteiten te organiseren waar kinderen uit de wijk aan mee kunnen doen. De pedagogisch medewerker zorgt voor balans tussen competitie en samenwerken. De pedagogisch medewerker werkt ook samen met ouders; zo krijgen kinderen de kans kennis te maken met verschillende beroepen en talenten. Kinderen op de bso worden gestimuleerd zelf op onderzoek te gaan. Een brief aan de bank schrijven met de vraag of zij mogen zien hoe een kluis werkt, is daar een voorbeeld van. Daarnaast werken bij Doomijn **activiteitenconsulenten**: vakkrachten die ondersteuning bieden aan managers en pedagogisch medewerkers in het aanbod van activiteiten op de locatie en die daarbij samenwerking zoeken in de wijk.

Oudere kinderen op de bso

In het aanbod is veel plek voor talentontwikkeling en kennis maken met nieuwe dingen. Oudere kinderen komen naar de bso voor 'coole' activiteiten. Hiervoor worden passende workshops gezocht, in samenwerking met ouders en samenwerkingspartners als de pedagogisch medewerker goed geluisterd heeft. De pedagogisch medewerker leeft zich optimaal in in de beleefwereld van de (aanstaande) tiener. Oudere kinderen krijgen meer vrijheid. De pedagogisch medewerker vertrouwt erop dat ze dit aankunnen. De pedagogisch medewerker maakt zijn of haar eigen rol klein(er). Het leren bestaat eruit dat als je dit beschaamt, dit een gevolg heeft. De consequentie wordt van tevoren samen afgesproken. Dit legt de basis voor burgerschap. Praten wordt afgewisseld met actieve vormen van kinderparticipatie (bijvoorbeeld 'Ren je rot' naar het beste idee of voorstel). Dit legt de basis voor deelname aan de democratische maatschappij. Pesten wordt niet getolereerd. Per locatie sluiten we aan bij het pestprotocol van de school (scholen) en de manier van omgaan met ongewenst gedrag en grenzen die voor de kinderen eigen is. We leren kinderen risico's te hanteren in plaats van te vermijden en komen tegemoet aan ingewikkeldere exploratiedrang. Passend bij de leeftijd en behoefte worden spelvormen competitiever. We zorgen voor mogelijkheden van expressie en kunst (muziek, toneel, musea) en mogelijkheden die zorgen dat kinderen praktische ervaring opdoen die betrekking hebben op het dagelijkse leven (tuinieren, dieren verzorgen, koken en techniek). Hiermee worden natuurkundig en wiskundig inzicht geoefend. Ook bieden we deze kinderen een podium, materialen en activiteiten om te laten zien wat ze kunnen of waar ze van houden. Ook oudste kinderen worden zodanig gestimuleerd en gefaciliteerd dat ze in een 'flow' komen, de tijd vergeten en hun batterij weer op kunnen laden.

Multimedia

Multimedia zijn niet meer weg te denken uit onze maatschappij en in de leefwereld van kinderen. Ze komen er, actief of passief, al op jonge leeftijd mee in aanraking. Doomijn biedt kinderen tot 2 jaar geen beeldmateriaal aan.

Dat kinderen al jong vaardig zijn in het gebruik van allerlei media, wil niet zeggen dat ze ook al mediawijs zijn. Door vroeg te beginnen met mediaopvoeding kunnen we ervoor zorgen dat kinderen bewuste en kritische mediagebruikers worden. Samen met ouders willen we een goede basis leggen voor het werken aan mediawijsheid. Bij de locaties van Doomijn zien we digitale media als een aanvulling op andere activiteiten en zorgen pedagogisch medewerkers voor een goede balans tussen

---

digitale en niet-digitale activiteiten. Media worden op een (beperkt) aantal vaste momenten aangeboden en op een activerende manier ingezet. Er worden bewuste keuzes gemaakt voor de mediaproducten die gebruikt worden (zoals tv, telefoon, computer en/of, tablet) en media-inhoud (spellen, apps, filmpjes, digitale prentenboeken, e.d.). Pedagogisch medewerkers zorgen dat de digitale activiteiten aansluiten bij het ontwikkelingsniveau en de interesses van de kinderen. Gebruik van de media dient ten alle tijden een doel bij een activiteit.

Vanaf een leeftijd van ongeveer twee jaar kunnen digitale media gebruikt worden onder begeleiding van een pedagogisch medewerker. Dit wordt gedaan als verrijking van een spelactiviteit en niet als activiteit op zichzelf of als ontspanning.

Naarmate kinderen ouder worden, maken zij steeds meer zelfstandig gebruik van digitale media en hebben zij duidelijk voorkeuren. Bij de bso worden kinderen door pedagogisch medewerker betrokken bij het maken van keuzes voor de apparaten, de inhoud en de regels en afspraken die gelden. Zo leren kinderen die een mobiele telefoon hebben, deze bewust en doelmatig gebruiken. Gebruik van een iPad dient bijvoorbeeld om inspiratie voor activiteiten op te doen, of in te zetten bij technisch spel materiaal of programmeren. Een ouderbrief of kinderkrant, een fotoreportage of een film maken kan daar ook onder vallen. Hiermee ontwikkelen kinderen veel '21^e eeuwse vaardigheden die nodig zijn in de snel veranderende maatschappij. Denk hierbij aan zelfregulering, creativiteit, samenwerken met mensen van verschillende achtergronden, communiceren, probleemoplossend werken, kritisch denken en digitale geletterdheid. Pedagogisch medewerkers blijven kinderen begeleiden door aandacht te geven aan de digitale activiteiten die kinderen ondernemen, hen daarbij te ondersteunen, passende regels en afspraken te maken en zicht te houden op hoe dit verloopt.

3.6. Voorschoolse educatie

Onze pedagogische visie en dit pedagogisch beleid geldt ook voor peuters met een vve-indicatie. Ieder kind is krachtig. Ook, of juist daar waar het kind extra stimulans nodig heeft voor een kansrijke start in het leven. Met minder taal tot hun beschikking, of bijvoorbeeld met een sociaal-economische achterstand in de thuissituatie, is hun verwonderkracht groot en beschikken zij over flexibiliteit en veerkracht. Peuters met een vve-indicatie worden opgevangen op een peuteropvanglocatie die voldoet aan de formele eisen van een ve-locatie. Dit betekent dat deze locatie methodisch optimale speelruimte biedt om zich te ontwikkelen, in het bijzonder op het gebied van spraak en taal, het omgaan met gevoelens en het omgaan met elkaar, bewegen en ervaren en ruimtelijk begrip. Binnen het programma is spelen een groot onderdeel. Daarnaast vinden 'grote groep'- activiteiten en 'kleine groep' – activiteiten plaats waarin de peuters gericht aanbod krijgen. Pedagogisch medewerkers maken hiervoor plannen en werken opbrengst- dan wel handelingsgericht. Deze peuters worden in hun ontwikkeling gevolgd middels een systeem dat bij de gebruikte methode hoort. Voor peuters voor wie naast het geplande ve-aanbod extra ondersteuning of extra uitdaging nodig blijkt, wordt gewerkt met een individueel handelingsplan. Zo werken we volgens de inspanningsverplichtingen vanuit de Inspectie van het Onderwijs en het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. De inrichting van een passende ruimte en het aanbod van passend materiaal beschrijven we in paragraaf 2.5.1. De manier waarop vormgegeven wordt aan inhoudelijke aansluiting en een zorgvuldige overgang naar de basisschool en de bso staat in hoofdstuk 5. De wijze waarop de ontwikkeling wordt gevolgd en aanbod hierop wordt afgestemd en de wijze waarop ouders worden betrokken staat beschreven in hoofdstuk 6.

Mogelijkheden tot ontdekken van de wereld door te ervaren met alle zintuigen bieden we ook volop. Langzamerhand worden de materialen concreter en gaat een peuter zich breder ontwikkelen. Voor symbolisch spel (met een 'doen-alsof' element), fantasie- en rollenspel en constructiespel is dan ook alle plek. Taalontwikkeling krijgt hier een belangrijkere plek en dit bereidt voor op leren lezen op school. De pedagogisch medewerkers bij Doomijn ondersteunen dit spel door eerst goed te observeren: wat doen de kinderen, zijn ze betrokken (geboeid, intrinsiek gemotiveerd, geconcentreerd en met een hoge exploratiedrang), gebruiken ze taal in hun spel, spelen ze samen en hoe bewegen ze? Vervolgens sluiten ze aan bij het spel, maken het kind bekend met nieuwe elementen en stimuleren ze volgens plan. Met behulp van speciale ve-programma's als Piramide, Kaleidoscoop of Uk& Puk, ondersteunen en stimuleren we kinderen gericht. De pedagogisch medewerkers zijn hiertoe opgeleid.

De methodes zijn voor ons hierin niet leidend, dat zijn de kinderen.

In het pedagogisch werkplan van de ve- locatie staat beschreven met welk programma wordt gewerkt. In het werkplan wordt ook een toelichting gegeven op de werkwijze en de instrumenten van de methode.

Elke gemeente heeft afspraken gemaakt over wie, aan de hand van een aantal criteria, beoordeelt of

---

een kind in aanmerking komt voor een ve-traject (indicatie). In de meeste gemeenten is dit de jeugdgezondheidszorg van de GGD.

Bij Doomijn streven wij er zoveel mogelijk naar dat peuters met een ve-indicatie in groepen worden ondergebracht waar ook peuters zonder een ve- indicatie zijn. Wij vinden het belangrijk dat vroegtijdige segregatie wordt voorkomen en dat peuters met een ve-indicatie in een rijke speel- leeromgeving terecht komen. Ook willen wij dat onze medewerkers voldoende aandacht kunnen besteden aan alle peuters. In gemengde groepen (regulier-ve) is dit eenvoudiger te realiseren dan in peuteropvang met alleen peuters met een vve- indicatie. Soms is dit niet mogelijk omdat de gemeente een ander beleid voorstaat of omdat de samenstelling van de buurt gemengde groepen onmogelijk maakt.

4. Kennis maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen

De sociale, helpende, respectvolle en actieve burger van de toekomst

Het leven en ontwikkelen in de kinderwereld van Doomijn biedt bij uitstek kansen om van en met elkaar te leren over idealen en ideeën die in de samenleving wenselijk zijn (waarden) en daarbij behorende concrete richtlijnen voor gedrag (normen) over hoe we met elkaar en de omgeving omgaan. We spreken van socialisatie. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de ‘cultuur’ waarvan ze deel uitmaken, met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.

Normen en waarden voorleven

De pedagogisch medewerkers leven de algemene normen en waarden voor. Ze spreken niet over, maar met de kinderen en hun ouders. De pedagogisch medewerkers spreken elkaar aan als zij iets nodig hebben van de ander en geven elkaar op opbouwende manier feedback. De pedagogisch medewerker leeft de regels en afspraken die samen met de kinderen gemaakt zijn zelf duidelijk en consequent na. Zo leren kinderen dat afspraken die gemaakt zijn, niet zomaar naast je neergelegd kunnen worden. Kinderen krijgen door overdracht de kans om de waarden en normen van de samenleving waarvan zij deel uit maken te leren kennen. Door middel van kinderparticipatie en de vaardigheden benoemd bij respect voor de autonomie (2.2), worden kinderen betrokken bij het gezellig en netjes houden van de ruimtes. Hierdoor wordt het kind zich bewust dat zorg voor de omgeving een taak is voor iedereen. De pedagogisch medewerker leeft op sensitieve responsieve wijze voor hoe te handelen bij een kind dat hulp nodig heeft of bijvoorbeeld troost (2.1). En ook door middel van het verbinden van de kinderen (2.6) krijgen kinderen de kans vaardigheden te leren om sociaal, opmerkzaam en respectvol naar elkaar te zijn.

Normen en waarden in een groep

De aandacht voor een goede groeps sfeer en groepsdynamiek (2.6) draagt bij aan het gevoel erbij te horen. Onderdeel zijn van een groep bevordert inclusie en resulteert eveneens in zorg, respect en

aandacht voor elkaar. Gedragingen die over de grens van een ander gaan, worden niet geaccepteerd. De pedagogisch medewerker besteedt aandacht aan de morele ontwikkeling van het kind, zodat het kind leert omgaan met eigen grenzen en die van de ander, ervaringen opdoet met 'anders' zijn en met mogen en moeten. Het kind leert zo begrijpen waarom bepaald gedrag verwacht wordt in bepaalde situaties. Deze kennis geeft het kind zekerheid over eigen functioneren (zelfvertrouwen) en leidt tot betere zelfsturing en sociale interactie.

Als kinderen zich seksueel grensoverschrijdend gedragen naar elkaar, zet de pedagogisch medewerker onmiddellijk **deel 3** van het Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag in. Pedagogisch medewerkers geven thema's als intimiteit en seksualiteit professionele aandacht, Achtergrondinformatie seksuele ontwikkeling . Door op een goede manier aandacht te besteden aan het onderwerp seksualiteit wordt bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen, maar ook bijdragen aan het voorkómen van grensoverschrijdende seksuele incidenten.

Normen en waarden en diversiteit

Pedagogisch medewerkers hebben aandacht voor diverse culturen; tradities, feesten, rituelen en religieuze uitingen en kledingcodes. Bij Doomijn kennen we een mix van sociale en culturele achtergronden, leefstijlen en omgangsvormen. Verschillen tussen mensen in voorkeuren, talenten of temperament en alle verschillen in culturele achtergrond, leef- en opvoedingsstijl, sekse, religie, sociaal milieu, beroep of opleiding worden gerespecteerd. Sterker nog: ouders worden betrokken bij de inrichting vanuit hun achtergrond. Pedagogisch medewerkers staan open en zijn nieuwsgierig naar verschillen. Op platen en in boeken zijn niet alleen de gestandaardiseerde beelden te vinden (een arts als witte man) en zijn mensen met verschillende huidskleuren vertegenwoordigd. Ook in de keuze voor spelmaterialen, inrichting en taalgebruik zijn kenmerken waarop mensen van elkaar kunnen verschillen zichtbaar. Hierdoor krijgen kinderen de kans om kennis te maken met de diversiteit in de samenleving. Dit betekent ook dat het voor Doomijn vanzelfsprekend en waardevol is dat mannen in de kinderopvang werken. Mannelijke pedagogisch medewerkers voeren alle taken vanuit de functieomschrijving uit.

Doomijn heeft respect voor elke identiteit en geaardheid. Het kind krijgt alle ruimte te ontdekken wie het is zonder te streven naar rolmodellen. Jongens- of meisjesspeelgoed bestaat in onze ogen niet. Verschillen in waarden en normen, in cultuur, in seksuele diversiteit zien we als waardevol gegeven. Door dit samen te zien en erover te praten, vallen vanzelfsprekendheden weg. Op de bso zetten we kinderopvang in om normen en waarden te leren kennen en je eraan te leren houden. Kinderen leren zo hierover na te denken en verantwoordelijk te zijn.

De pedagogisch medewerker is zich ook bewust van de cultuur en identiteit van de ouder. Onze verwondering leidt automatisch tot een open en nieuwsgierige houding en tot gesprek. Zonder oordeel verkennen we overeenkomsten en verschillen. Hierbij proberen we vooral te begrijpen waarom iets voor de ander belangrijk is. We dragen onze pedagogische visie uit en zetten het stimuleren van de ontwikkeling voorop. We denken mee in oplossingen bij tegenstrijdige belangen en inzichten.

5. Het volgen en delen van ontwikkeling

We nodigen ouders van harte uit om mee te komen spelen bij het brengen of halen van hun kind. De kinderen zijn in ieder geval op die momenten nog volop in hun spel; zo kunnen ouders met eigen ogen zien wat hun kind bezig houdt. Met de ouders wisselen we ideeën uit over de omgang met hun kind, informeren elkaar over avonturen die het kind meemaakt en verwonderen ons over de ontwikkeling die we zien. Doomijn vindt het van groot pedagogisch belang dat de school en (indien van toepassing) de bso op de hoogte wordt gebracht van de ontwikkeling, maar meer nog van wie het kind is en wat hij of zij nodig heeft. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we samen met de ouders de ontwikkeling volgen, vastleggen en overdragen. We streven hierbij naar een doorlopende ontwikkellijn met het basisonderwijs en de buitenschoolse opvang.

Schouder aan schouder met de ouder

Ouders zijn onvervangbaar voor het kind. We zien het kind daarom niet apart van de ouders, maar als onderdeel van het gezin. We zorgen er daarom voor dat gezinnen zich welkom en gehoord voelen. Wij geloven erin dat de interactie met het kind en met andere ouders, de ouder helpt met de opvoeding en de keuzes die hij of zij maakt. Contacten met andere ouders zijn vaak een belangrijke bron van informatie en steun. Die contacten kunnen uitmonden in relaties waarin onderlinge uitwisseling, verbondenheid en solidariteit ontstaan. Op die manier verbreedt Doomijn het netwerk van ouders en kunnen ouders (meer) integreren in hun buurt. Bij Doomijn organiseren we ontmoetingsmomenten voor en met ouders. Hier luisteren we en delen we onze kennis als daar behoefte aan is. Zo maken we 'ik zie je' voor de ouders waar.

(Een expert in koffie schenken ben je niet zomaar! - KIDDO.net, z.d.)

Overdracht bij brengen en halen

De pedagogisch medewerker zorgt dat hij of zij op de hoogte is van wat het kind heeft meegemaakt, thuis, in de leefomgeving en op school. De overdracht bij breng- en haalmomenten is daarbij van groot

---

belang. De overdracht gebeurt met het kind, we gaan immers uit van de kracht van het kind en met bijzondere aandacht; beschreven in hoofdstuk 2 paragraaf 1. De pedagogisch medewerker is sensitief en responsief, ook naar de ouders. Zoals er geen 'lastige kinderen' bestaan, zijn er ook geen 'lastige ouders'. Door veel vragen te stellen en door te vragen, vindt de pedagogisch medewerker uit wat de ouder nodig heeft of vraagt. We realiseren ons dat de ouders hun kostbaarste "bezit" bij ons achterlaten. De pedagogisch medewerker deelt met en via het kind een moment waarop hij of zij het kind in verwondering zag, talenten van het kind in actie heeft gezien of ontwikkeling heeft doorgemaakt. We nodigen ouders hierbij van harte uit om even mee te spelen; Stap in de Kinderwereld!

De ouderapp mijndoomijn

Bij Doomijn werken we met een ouderportaal, genaamd *mijndoomijn*. De medewerkers houden hierop de aanwezigheid en bijzonderheden van kinderen bij, en kunnen berichten sturen naar ouders.

Ouders krijgen via de ouderapp *mijndoomijn* regelmatig een foto, zodat zij kunnen genieten van wat hun kind meemaakt in de groep. Op de foto's is te zien wat het kind ontdekt, (het proces van) wat het gemaakt heeft of ligt de nadruk op het samen verwonderen; de interactie tussen de kinderen onderling. De foto's worden zoveel mogelijk op kindhoogte gemaakt. In het eerste jaar van het kind, legt de pedagogisch medewerker daarnaast ook informatie vast over voeding, slaapjes en bijzonderheden.

Ouders worden uitgenodigd ook foto's en relevante informatie over het kind via de app te delen.

Ouders kunnen hun kind(eren) op dit portaal zelf ook aan- dan wel afmelden, extra dagdelen aanvragen of vakantiedagen doorgeven.

Om deze reden is de pedagogisch medewerker soms bezig met een iPad op de groep. Dit gaat niet ten koste van de groep; de overige pedagogisch medewerkers zijn met volle aandacht bij de kinderen. Pedagogisch medewerkers zijn zich ervan bewust dat zij ook in het gebruik van digitale media een voorbeeldfunctie voor de kinderen hebben. Ze zijn alert op waar en wanneer ze de iPad in het bijzijn van de kinderen gebruiken.

5.1. Het volgen van ontwikkeling

Ieder kind is krachtig en ontwikkelt zich vanuit zichzelf, omdat het een kind is. Bij Doomijn kijken we waar het spelend kind bij betrokken is, hier zien we eigenheid en talenten. Vanuit spel en verwonderkracht stimuleren wij het kind steeds een stapje verder. De pedagogisch medewerkers leggen het welbevinden, de ontwikkeling die het kind laat zien en bovenal de eigen kracht en talenten van de kinderen die aan ons zijn toevertrouwd, vast. Kinderdagverblijven en reguliere peuteropvanglocaties gebruiken hiervoor het *Digitaal Kindvolgsysteem* van Doomijn (DKVS). Ve-locaties gebruiken een volgsysteem passend bij het ve-programma. Op de bso wordt het welbevinden en de (spel)betrokkenheid op groepsniveau met 'Groep onder de Loep' geobserveerd en vastgelegd. Als het welbevinden en de betrokkenheid hoog is, weten we dat ieder kind optimaal in ontwikkeling is. Bij een gemiddelde of lagere score worden interventies gepland om het welbevinden en/of de betrokkenheid te verhogen. Bij zorg om de ontwikkeling wordt in overleg met of op verzoek van ouders een individuele observatie gedaan. Hierop wordt een plan gemaakt om het kind vanuit (één of enkele van) de pedagogische basisdoelen extra ondersteuning te kunnen bieden.

<https://expertisecentrumkinderopvang.nl/images/bronnen/ferre-laevers-2016-welbevinden-en-betrokkenheid-als-toetsstenen-voor-kwaliteit-kinderopvang.pdf>

5.2. Mentorschap

Elk kind in een groep bij Doomijn is gekoppeld aan een mentor, een pedagogisch medewerker die op de stam-/basisgroep van het kind werkt. Vanzelfsprekend heeft iedere pedagogisch medewerker oog voor alle kinderen in de groep, maar de mentor let daarnaast specifiek op het welbevinden en de ontwikkeling van zijn/ haar mentorkinderen. De mentor volgt de ontwikkeling van de kinderen die hij of zij onder zijn of haar hoede heeft. Ouders van kinderen in de leeftijd tot 4 jaar worden uitgenodigd voor een gesprek om de talenten, het welbevinden en de ontwikkeling van hun kind samen te bespreken. Op de buitenschoolse opvang gebeurt dit in wenselijke situaties. De mentor is voor de ouders aanspreekpunt bij vragen over de ontwikkeling van hun kind. Bij het kennismakingsgesprek op locatie worden ouders en kind verteld wie de mentor is. Dit is ook zichtbaar in het ouderportaal *mijndoomijn*.

Ouderbetrokkenheid in de ve-peuteropvang

Ouderbetrokkenheid is een belangrijk onderdeel van vve. Om deze reden richten we ons op ondersteuning van de ontwikkelingsstimulering thuis. We sluiten aan bij wat de ouders zelf weten en kunnen en verkennen samen wat er nodig is. Bij de start van een thema krijgen ouders hier informatie over, waar mogelijk in de moedertaal. We leggen uit hoe belangrijk hun bijdrage thuis daarin kan zijn en waarom we deze betrokkenheid verwachten. Met middelen en met netwerkpartners verzorgen we ondersteuning.

5.3. Wennen

Bij het wennen aan een nieuwe stamgroep of basisgroep leveren wij maatwerk, aangepast aan de behoefte van het kind.

De pedagogisch medewerker (mentor) maakt in overleg met ouders een inschatting van hoelang het kind (binnen het contract) gaat wennen. Dit mag bij elk kind verschillen want elke situatie en elk kind is anders. Een vaste medewerker (bij voorkeur de mentor) zal de eerste dag(en) duidelijk aanwezig en beschikbaar zijn voor het nieuwe kind om deze op weg te helpen. Bij dreumesen en peuters wordt aan andere kinderen van de groep gevraagd het nieuwe kind wegwijs te maken door dingen samen te doen en te vertellen hoe alles op de groep gaat. De pedagogisch medewerker stimuleert dit: "Inge; laat jij aan Esther zien waar de kwasten staan?". Op de bso wordt een nieuw kind heeft gekoppeld aan een ander kind uit de basisgroep. Dit 'maatje' krijgt de taak om de eerste dag alles te laten zien en gezamenlijk deel te nemen aan één van de activiteiten. Indien de pedagogisch medewerker ziet dat het nieuwe kind dit vaker nodig heeft dan kan zij vaker een maatje toewijzen. De eerste opvangdag wordt de ouder gebeld over hoe het met zijn of haar kind gaat.

5.4. Doorgaande lijn naar het onderwijs en bso

Informatie over waar een kind betrokken en blij van wordt en over de talenten en de eigenheid van het kind dragen we graag over. In de doorgaande lijn met het basisonderwijs en -indien van toepassing- de bso, zorgt Doomijn er hiermee voor dat er oog is voor de emotionele veiligheid van het kind en dat de overgang naar het onderwijs en bso soepel verloopt. Pedagogisch medewerkers werken indien van toepassing met een gemeentelijk overdrachtsformulier als het kind naar de basisschool en bso gaat. Hierop vermelden we het kind is en wat wij zien dat het nodig heeft. Het overdrachtsformulier wordt na toestemming van ouders in een overdracht aan de school en bso overgedragen of meegegeven aan de ouders, met het verzoek deze aan de leerkracht op school en de mentor op de bso te geven (zonder toestemming is het niet toegestaan om de gegevens over te dragen).

In het pedagogisch werkplan wordt omschreven hoe elke locatie invulling geeft aan de doorgaande lijn. Welk overdrachtsformulier gebruikt wordt hangt af van de lokale gemeentelijke afspraken.

Overdracht van voor- naar vroegschool

Bij de overgang van voor- naar vroegschool wordt er voor elke peuter met een vve-indicatie een warme overdracht in bijzijn van de ouders met de toekomstige leerkracht gepland.

5.5. Bijzonderheden in de ontwikkeling

Opgroeien gaat meestal vanzelf. Soms zien wij dat dit minder vanzelfsprekend gaat. Onze pedagogisch medewerkers hebben oog voor opvallend gedrag/ontwikkeling en werken vanuit de visie dat 'vroeg erbij zijn' belangrijk is om goed aan te blijven sluiten bij de behoeften van een kind. De pedagogisch medewerker bespreekt zijn of haar observatie met ouders en doet navraag of de ouders dit herkennen. Samen zoeken wij naar manieren om het kind te helpen. Als pedagogisch medewerkers behoefte hebben aan extra ondersteuning in hun eigen handelen, kan een pedagogisch coach van Doomijn worden ingeschakeld. Verwijzing naar andere disciplines of bijvoorbeeld advies van een huisarts of consultatiebureau raden we tijdig aan.

Afhankelijk van de gemeentelijke organisatie kunnen medewerkers en ouders voor inlichtingen over hulpverleningsprofessionals terecht bij partners van de Sociale Kaart.

5.6. Bijzonderheden in gedrag

Soms zien we een kind dat zich niet veilig (genoeg) voelt in de groep. Het kind heeft dan meer dan gemiddelde begeleiding van de pedagogisch medewerker nodig bij zijn of haar gedrag. Zoveel als mogelijk kijkt de pedagogisch medewerker naar de vraag achter het gedrag, hierin wordt samengewerkt met de ouder(s) en wordt gezocht naar antwoord op de behoefte van het kind. We waken ervoor dat het groepsbelang hierbij niet in het gedrang komt. Bij grensoverschrijdend gedrag (denk aan bijten, schoppen, andere kinderen pijn doen of materiaal kapot maken), houdt de pedagogisch medewerker het kind in principe niet vast (2.2). We leggen rustig en duidelijk uit wat het gepaste gedrag is. De pedagogisch medewerker kan hierin ondersteund worden door de pedagogisch coach en er zijn zogenoemde Pedagogische ondersteuningskaarten beschikbaar. Mocht een veilige ontwikkeling van het kind en/of de groep, de draaglast van de medewerker en/of de geschiktheid van de ruimte in het gedrang komen, handelt de pedagogisch medewerker samen met de manager volgens het interne Protocol Aandachtskinderen bij Doomijn en Beëindiging plaatsing om pedagogische redenen. Daarbij werken we vanuit de Algemene Voorwaarden van de BK aan.

Handelingsplan (bij vve peuters met een vve-indicatie)

Elk half jaar maken de pedagogische medewerkers een groepsplan waarin beschreven staat welke stappen elk kind de komende periode gaat zetten. Zo is onze begeleiding doelgericht en werken we handelingsbewust dan wel opbrengstgericht.

Bij zorgen rondom de ontwikkeling van een doelgroeppeteur wordt standaard een handelingsplan gemaakt. De mentor stemt met de ouders af op welk ontwikkelgebied(en) de zorg ligt en wat de ontwikkel- of ondersteuningsvraag van het kind is. In een handelingsplan wordt vastgelegd wat de ontwikkelvraag is, hoe er ondersteuning geboden gaat worden en door wie. Afspraken over afstemming en vervolg worden gemaakt. In een vervolgesprek worden met de ouders de voortgang en de doelen besproken. Ook wordt besproken of externe ondersteuning nodig is. In afstemming wordt besloten tot: afsluiten van het plan, verlenging of een nieuw plan, eventueel met externe ondersteuning. De pedagogisch medewerker legt notities rondom oudergesprekken en afspraken vast in *mijndoomijn*.

6. Stamgroepen en basisgroepen

Werkwijze

Om emotionele veiligheid te waarborgen plaatsen wij kinderen op het kinderdagverblijf en de peuteropvang in een stamgroep en op de bso in een vaste basisgroep. Stamgroepen zijn vaste groepen met een eigen groepsruimte. Bij activiteiten kunnen de kinderen de stamgroep verlaten. Basisgroepen bestaan ook uit een vaste groep kinderen, maar hoeven niet gekoppeld te zijn aan een eigen ruimte. We werken zoveel mogelijk met *vaste medewerkers en vaste invallers*. Een kind zit bij de eigen mentor in de stam- of basisgroep. Het kind ziet de eigen mentor zo vaak mogelijk. De groepen hebben een eigen naam. Doomijn hanteert de regels die zijn vastgelegd in het Besluit Kwaliteit Kinderopvang voor maximale omvang en leeftijdsopbouw van stamgroepen en basisgroepen.

Vaste gezichten criterium

Doomijn werkt in de basis volgens het *vaste gezichten criterium* zoals deze is beschreven in het Besluit kwaliteit Kinderopvang.

In situaties waarbij geldt dat er maximaal 2 of 3 vaste gezichten mogen worden toegewezen, maken wij, als er sprake is van verlof, vakantie of ziekte, mogelijk maximaal 4 weken gebruik van de optie om een andere beroepskracht in te zetten dan een van de vaste toegewezen beroepskracht. Dit doen wij binnen de volgende kaders:

- Wij maken alleen gebruik van deze optie als geen van de twee of drie vaste gezichten in de gelegenheid is om te werken. Wij hebben ze dan benaderd ter vervanging, maar zonder resultaat.
- Er een ander vertrouwd gezicht voor het kind is. Om aangemerkt te worden als vertrouwd gezicht zal er herhaald contact geweest moeten zijn tussen medewerker en kind. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een collega van de andere groep, stagiaire of beroepskracht in opleiding. Daarnaast moet een vaste medewerker van het kind, vanuit zijn /haar professie, de inschatting maken dat het vertrouwde gezicht voldoende emotionele veiligheid biedt voor het kind.

Wanneer er maximaal 4 vaste medewerkers aan het kind zijn toegewezen, bestaat de optie om een andere vertrouwde beroepskracht in te zetten (vanuit het wettelijk kader) niet.

Vaste gezichten matrix

Wij wijzen aan elke kind vaste gezichten toe:		
Leeftijd kind	Op de groep werken twee medewerkers op een dag	Vanwege de grote van de groep werken er 3 of 4 medewerker op een dag
0-1 jaar	<p>We wijzen maximaal 2 vaste gezichten toe. Van deze 2 is er elke dag dat het kind er is minimaal 1 van hen werkzaam in de stamgroep van het kind.</p> <p>De mogelijkheid om tijdelijk af te wijken zoals hierboven beschreven is, binnen de gestelde kaders, mogelijk.</p>	<p>We wijzen maximaal 3 vaste gezichten toe. Van deze 3 is er elke dag dat het kind er is minimaal 1 van hen werkzaam in de stamgroep van het kind.</p> <p>De mogelijkheid om tijdelijk af te wijken zoals hierboven beschreven is, binnen de gestelde kaders, mogelijk.</p>
1+	<p>We wijzen maximaal 3 vaste gezichten toe. Van deze 3 is er elke dag dat het kind er is minimaal 1 van hen werkzaam op de stamgroep van het kind.</p> <p>De mogelijkheid om tijdelijk af te wijken zoals hierboven beschreven is, binnen de gestelde kaders, mogelijk.</p>	<p>We wijzen maximaal 4 vaste gezichten toe. Van deze 4 is er elke dag dat het kind er is minimaal 1 van hen werkzaam in de stamgroep van het kind.</p> <p>De mogelijkheid om hier tijdelijk van af te wijken, is in deze situatie niet toegestaan.</p>

Beroepskracht-kindratio

De verhouding tussen het minimaal in te zetten aantal beroepskrachten en het aantal aanwezige kinderen in de stamgroep in de dagopvang wordt bepaald op basis van de wetgeving in het Besluit Kwaliteit Kinderopvang.

Een basisgroep op de buitenschoolse opvang bestaat uit maximaal 30 kinderen.

De verhouding tussen het minimaal in te zetten aantal beroepskrachten en het aantal aanwezige kinderen in de basisgroep wordt bepaald op basis van de formule uit het Besluit Kwaliteit kinderopvang.

Bij Doomijn kiezen we ervoor om de praktijkbehoefte leidend te laten zijn. Dit betekent er een medewerker meer ingezet wordt als de pedagogische praktijk hierom vraagt.

Afwijkingsregeling beroepskracht-kindratio (3- uursregeling)

Bij Doomijn maken we gebruik van de mogelijkheid om af te wijken van de beroepskracht-kindratio.

We hanteren daarbij de volgende (wettelijke) kaders:

- KDV en BSO op schoolvrije dagen: We wijken af als we langer dan 10 uur per dag geopend zijn, dit doen we maximaal 3 uur per dag
- BSO na schooltijd: We wijken maximaal een half uur per dag af.
- Minimaal de helft van het aantal beroepskrachten die volgens de wet ingezet moeten worden,

worden ten tijde van het afwijken ingezet.

- Tijdens het afwijken is er altijd een tweede volwassene in het pand aanwezig.
- Elke locatie beschrijft in het pedagogisch werkplan:
  - De groepsindeling
  - De maximale omvang van de groep
  - De reguliere personeelsdiensten en de pauzes die daar doorgaans bij horen
  - Het eventueel samenvoegen van groepen aan het begin en einde van de dag.
- Er kan worden afgeweken van de BKR tijdens de pauzes van de pedagogisch medewerkers, tijdens het uitvoeren van taken waarvan de pedagogisch medewerkers het beter vinden dit buiten de groep te doen, tijdens het ophalen van kinderen van school (bso) en aan het begin en einde van een personeelsdienst.
- De pedagogisch medewerkers maken met de manager van de locatie, vanuit hun professie, de inschatting of de fysieke en emotionele veiligheid en de stabiliteit geborgd blijven ten tijde van het afwijken. Om deze inschatting te kunnen maken hebben zij oog voor de mate waarin de pedagogisch medewerkers die op de groep staan tijdens het afwijken bekend zijn voor de kinderen, de tijden waarop de kinderen doorgaans gehaald en gebracht worden en voor de dynamiek van de betreffende groep.
- Geplande afwijkingen kunnen naar inzicht worden aangepast als de groepsdynamiek daarom vraagt en/of de fysieke en /of emotionele veiligheid van de kinderen in het gedrang komt. Om tijdens het afwijken te kunnen voldoen aan de behoeften van de kinderen kunnen bijvoorbeeld pauzetijden anders ingedeeld worden, taken worden uitgesteld of diensten verlengd worden. Onze pedagogisch medewerkers maken deze afweging bewust en kunnen dit uitleggen. Te alle tijden staat het bieden van verantwoorde kinderopvang voorop.

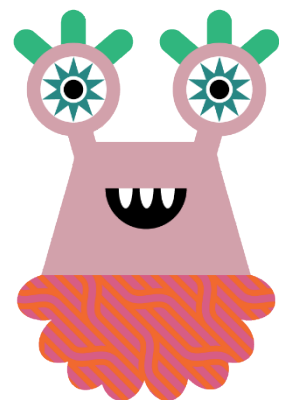
Ter verantwoording wordt het personeelsrooster met daarop de daadwerkelijke werktijden ter beschikking gesteld aan de toezichthouder als daarom gevraagd wordt. Dit geldt ook voor de presentielijsten met daadwerkelijke breng – en haaltijden.

Samenstelling groepen

Bij Doomijn kunnen de groepen op diverse manieren zijn samengesteld: met gelijke of verschillende leeftijden. Iedere samenstelling kent zijn eigen meerwaarde.

Voor de samenstellingen letten de pedagogisch medewerkers erop dat de individuele kinderen het best tot hun recht komen.

Voor de samenstelling van basisgroepen op de buitenschoolse opvang kunnen naast de samenstelling van gelijke of verschillende leeftijden, de groepen ook ingedeeld worden op basis van interesses en/of behoeftes van

kinderen en/of kinderen van dezelfde basisschool.

In het pedagogisch werkplan staat beschreven hoe de stamgroepen of basisgroepen zijn vormgegeven.

Hierin staat ook beschreven of de locatie gebruik maakt van locatie overstijgende opvang en hoe de basisgroepen er dan uitzien.

Uitgangspunten hierbij zijn dat kinderen zoveel mogelijk bij eigen bso kinderen in de basisgroepen worden ingedeeld en bij voorkeur met een pedagogisch medewerker van de eigen locatie.

Wanneer kinderen tijdelijk in een andere stamgroep worden geplaatst vragen we ouders hiervoor toestemming.

Activiteiten buiten stamgroep en/of basisgroep

Doomijn kiest ervoor om kinderen activiteiten aan te bieden buiten de stamgroep en basisgroep, voor uitdaging en plezier, bijvoorbeeld 3+ activiteiten en gezamenlijke activiteiten. Pedagogisch medewerkers houden rekening met het individuele kind en letten erop dat het kind zich veilig voelt, kan ontspannen en plezier maken in andere groepen/groep- samenstellingen.

Onze pedagogisch medewerkers kennen de omgeving van hun locatie en betrekken andere organisaties als scholen, scouting, (sport)verenigingen, et cetera bij het activiteiten aanbod.

Pedagogisch medewerkers organiseren uitstapjes en activiteiten buiten de stamgroep/basisgroep binnen de onderstaande kaders:

- De achterwacht (0-12 jaar) en het 4-ogen principe (0-4 jaar) dienen ook tijdens uitstapjes geborgd te zijn.
- Hoeveel kinderen een pedagogisch medewerker buiten de stamgroep/basisgroep begeleidt, mag de beroepskracht binnen de wettelijke kaders (beroepskracht-kindratio) zelf bepalen. Wij gaan hierbij uit van de professionaliteit van de beroepskracht die daar bij de veiligheidsrisico's zorgvuldig inschat en daarnaar handelt. Veiligheid boven lage personeelskosten; dat is het standpunt van Doomijn bij de afweging die je als professional maakt over de beroepskracht-kindratio bij uitstapjes en activiteiten buiten de stamgroep.
- Als er niemand op de locatie achterblijft wordt er een briefje opgehangen waarop staat hoe de pedagogisch medewerker bereikbaar is (als de locatie geen mobiele telefoon heeft is het een optie om de vaste telefoon door te schakelen naar een eigen mobiele telefoon) .
- In het beleid "Vervoer bij Doomijn" – staan de afspraken rondom al het vervoer van de kinderen binnen de opvang.
- De pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat hij/zij ook tijdens uitstapjes beschikt over de kindgegevens en een mobiele telefoon.

Locatie overstijgende opvang op schoolvrije dagen

In de schoolvakanties en op schoolvrijedagen biedt Doomijn gedurende de hele dag opvang. Vaak voegen we meerdere locaties uit een plaats of wijk, samen. Waar de opvang voor jouw kind op die dagen plaats kan vinden, staat genoemd in het Pedagogisch Werkplan van de reguliere bso locatie. Gedurende een halve of een hele dag is er meer tijd voor afwisselende activiteiten en vaak is de groep net anders samengesteld. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden. Zoveel als mogelijk zorgen we voor de aanwezigheid van een vaste pedagogisch medewerker van de eigen locatie. Zo borgen we de (emotionele) veiligheid. De pedagogisch medewerkers die samen gaan werken in de vakantie, hebben elkaar van tevoren ontmoet en belangrijke zaken samen afgestemd. De pedagogisch medewerkers werken voor de vakantieopvang al aan emotionele veiligheid van de kinderen door alvast te vertellen over de indeling van een vakantiedag en de locatie. Samen met de kinderen wordt een vakantieprogramma uit de online activiteitendatabase van Doenkids samengesteld en gedeeld met ouders. Zo borgen we kinderopvang en verhogen we de voorpret, maar ook voorspelbaarheid. Elke week komen activiteiten aan bod die aansluiten bij verschillende interessegebieden. Denk aan: koken, creatief, sport en spel, techniek, natuur, muziek of dans en drama.

Tijdens de locatie overstijgende opvang zorgen pedagogisch medewerkers voor kennismaking aan het begin van de dag en maken ze samen met de kinderen afspraken over de groepsregels. De activiteiten altijd zijn gericht op de groep, bevordering van samen spelen en positieve ervaringen. Ze zijn nooit verplicht en zelf rustig spelen of relaxen kan altijd.

Aan het einde van de vakantie sluiten de pedagogisch medewerkers de bijzondere periode samen met de kinderen af. Met een bijzonder feestje, een tentoonstelling of gezellig samenzijn bijvoorbeeld, worden de kinderen geholpen bij de overgang naar de eigen bso.

7. Stagiairs en vrijwilligers

Stagiairs

We leiden graag professionals-in-wording op tot vakkundig pedagogisch medewerker. Ervaring op de groep is tijdens een opleiding essentieel en daarom bieden wij daar graag gelegenheid voor. We werken volgens ons *stagebeleid*.

Bij het inzetten van stagiairs worden de voorwaarden zoals opgenomen in de meest recente cao kinderopvang nageleefd. Tevens geldt dat gedurende de dagopvang maximaal een derde deel van het totaal minimaal aantal op het kindercentrum in te zetten beroepskrachten, bestaat uit beroepskrachten in opleiding of stagiairs. De stagiair werkt altijd onder verantwoordelijkheid van een beroepskracht.

Welke taken de stagiair uitvoert hangt af van veel verschillende factoren en we vinden het belangrijk om dat per stagiair zorgvuldig af te stemmen binnen de onderstaande kaders. De stagiair mag dezelfde taken uitvoeren als een gediplomeerde beroepskracht waarbij de onderstaande criteria leidend zijn in of dit wel of niet in de praktijk gebeurt:

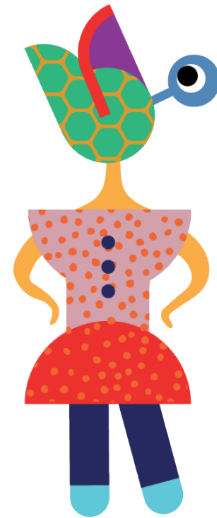
- De taken die de stagiair uitvoert passen bij het opleidingsniveau van de stagiair.

Een stagiair op niveau 2 werkt toe naar het ondersteunen van de pedagogisch medewerker zoals het begeleiden en voorbereiden van maaltijden en het helpen bij activiteiten. Een stagiair van niveau 3 werkt toe naar het volledig leiden van een dag op de groep en een stagiaire van de opleiding gespecialiseerd pedagogisch medewerker (niveau 4) breidt haar vaardigheden uit met coördinerende taken zoals het maken van het rooster en het schrijven van een plan van aanpak bij een kind waarbij een taalachterstand gesignaleerd is.

- De taken die de stagiair uitvoert passen bij het leerjaar van de stagiair.

Voorbeeld: In het eerste leerjaar van een stagiair niveau 3 op een kinderdagverblijf is de stage gericht op de uitvoering van de (zorg)taken (verschonen, bereiding van voeding, temperaturen, in bad doen, activiteiten uitvoeren). In het laatste leerjaar van dezelfde stagiair verwachten we dat de hij of zij de groep kan leiden (tijdsplanning, keuzes maken, omgaan met onverwachte situaties, collega's aansturen) en zelfstandig taken uit kan voeren zoals het voorbereiden en doen van activiteiten, de overdracht met ouders/verzorgers en de telefoon aannemen.

- De stagiair heeft instructie gehad over de uit te voeren taak door de pedagogisch medewerker onder wiens verantwoordelijkheid gewerkt wordt.
- De pedagogisch medewerker onder wiens verantwoordelijkheid gewerkt wordt, vertrouwt de stagiair de taken toe.

De stagiair voert de onderstaande taken altijd uit onder direct toezicht van de beroepskracht:

- Het voeren van gesprekken met ouders/verzorgers (buiten de overdracht om) of externe partijen.
- Het toedienen van zelfzorgmiddelen (zonder recept verkrijgbaar).

De stagiair is niet bevoegd de onderstaande taken uit te voeren:

- Medische handelingen (*Voorbehouden en risicovolle handelingen – Doomijn – Beleid*)
- Het toedienen van medicijnen die op doktersrecept zijn voorgeschreven.

De stagiairs worden dagelijks in hun werkzaamheden ondersteund door de beroepskrachten met wie zij werken; de beroepskrachten geven instructies, leggen uit wat de bedoeling is, doen het eventueel voor en beantwoorden vragen. Daarnaast heeft elke stagiaire een daarvoor opgeleide stagebegeleider. De stagebegeleider heeft minimaal hetzelfde scholingsniveau als de stagiair en werkt op dezelfde werkplek als de stagiair. Ze voeren regelmatig voortgangsgesprekken.

Vrijwilligers

Het, ter ondersteuning, werken met vrijwilligers is op onze locaties toegestaan. Al onze vrijwilligers zijn geregistreerd en gekoppeld aan het Personenregister. In de Vrijwilligersovereenkomst peuterspeelzalen en kinderdagverblijven staan overige afspraken beschreven.

De vrijwilliger voert uitsluitend aanvullende werkzaamheden uit, deze bestaan uit het assisteren van de pedagogisch medewerker bij haar dagelijkse werkzaamheden.

Dit kan bijvoorbeeld gaan om:

- Assisteren van de pedagogisch medewerker bij activiteiten
- Schoonmaakwerkzaamheden

De vrijwilliger wordt begeleid door de pedagogisch medewerker; zij legt uit wat de bedoeling is, doet het eventueel voor en beantwoordt de vragen van de vrijwilliger. De pedagogisch medewerker is verantwoordelijk voor de gang van zaken in het kindcentrum en de vrijwilliger dient de aanwijzingen van de pedagogisch medewerker op te volgen.

8. Borging pedagogische kwaliteit

Afdeling Pedagogiek, Kwaliteit en Ontwikkeling (PKO)

Doomijn heeft een afdeling Pedagogiek, Kwaliteit en Ontwikkeling (PKO). Dit team bestaat uit pedagogisch beleidsmedewerkers/ -coaches, ve coaches en activiteitenconsulenten. De pedagogisch beleidsmedewerkers/ coaches trainen en coachen pedagogisch medewerkers in het pedagogisch handelen conform beleid en bieden hen directe ondersteuning bij ontwikkelvragen.

Samen met pedagogisch medewerkers en managers dragen de pedagogisch beleidsmedewerkers/ -coaches zorg voor het uitvoeren van dit pedagogisch beleidsplan en het optimaliseren van de pedagogische kwaliteit op locaties. De ve coaches bieden daar bovenop extra coaching en ondersteuning om de kwaliteit van de voorschoolse educatie te borgen. Deze uren worden ingezet voor coaching on the job, (individuele) coachgesprekken, deskundigheidsbevordering en ondersteuning bij methodisch werken. De ve coach borgt en draagt samen met het team en de manager zorg voor een doorgaande lijn, warme overdrachten, oudercontacten en zorggesprekken en overleg met partners in zorg en welzijn. De wijze waarop, kan lokaal verschillen en is afhankelijk van gemeentelijke afspraken. Bij Doomijn wordt de pedagogische en de ve coaching op een locatie

---

geboden door dezelfde persoon (de pedagogisch coach krijgt hier extra uren voor); dit borgt voorschoolse educatie vanuit de visie van Doomijn op peuteropvang.

Scholing en ontwikkeling

Bij Doomijn werken gediplomeerde medewerkers. Naast de relevante beroepsopleiding die alle medewerkers hebben gevolgd, biedt de organisatie volop individuele en teamgerichte bij- en nascholing, pedagogische coaching, online leermogelijkheden en andere vormen om informatie en ervaring op te doen. Jaarlijks wordt er een **Ontwikkelpun** voor alle medewerkers bij Doomijn opgesteld op basis van het Ontwikkelbeleid en worden de gevolgde opleidingen en cursussen geëvalueerd. Voor de pedagogische coaching (doelgericht vanuit de 'pedagogische focus' van de organisatie en vraaggericht vanuit de manager en/of pedagogisch medewerker(s) worden doel, afspraken en resultaat vastgelegd op een **Coachkaart**. Daarnaast wordt de continue leercyclus ondersteund door middel van een jaargesprek (waar ga jij van stralen, wat wil je verder leren). Deze continue cyclus zorgt voor borging van de pedagogische kwaliteit.